

Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Institutul de Arheologie al Academiei Române, Filiala Iași

Retrospecții medievale

In honorem Professoris emeriti

Ioan Caproșu

Ediderunt

Victor Spinei • Laurențiu Rădvan • Arcadie M. Bodale

EDITURA UNIVERSITĂȚII „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI
2014

Cuprins

Tabula gratulatoria	9
Lista selectivă a lucrărilor Profesorului Ioan Caproșu (volume)	13
Lista abrevierilor	17
<i>O viață dedicată medievisticii: Profesorul Ioan Caproșu, Membru de onoare al Academiei Române (Victor Spinei)</i>	19
<i>Une vie dédiée à l'histoire du Moyen Âge : le Professeur Ioan Caproșu, Membre d'honneur de l'Académie Roumaine (Victor Spinei)</i>	27
<i>Despre cântăreții bisericești din Iași secolelor XVII-XVIII (Mihai-Cristian Amărieuței, Ludmila Bacumenco-Pîrnău, Diana Stah).....</i>	35
<i>Contribuții prosopografice: Lupașcu Buhuș de Ceplenița (Mihai-Bogdan Atanasiu).....</i>	55
<i>Câteva considerații privitoare la comerțul și prețurile din satele Țării Moldovei în secolele XV-XVIII (Arcadie M. Bodale).....</i>	69
<i>Două zapise de vânzare-cumpărare de rumâni din secolul al XVII-lea (Ionel Căndea).....</i>	101
<i>Pedeapsa cu închisoare pentru neplata datoriilor și neîmplinirea dărilor în Moldova (a doua jumătate a secolului al XVII-lea – prima jumătate a secolului al XVIII-lea) (Cătălina Chelcu)</i>	109
<i>Reglementările dreptului bisericesc asupra cărții românești vechi (Elena Chiaburu)</i>	127
<i>Noi documente originale din arhiva mitropoliei Moldovei înstrăinată la 1686 și o istorie a mănăstirii Putna într-un pergament din secolul al XVIII-lea (Valentin Constantinov)</i>	141
<i>Fenomenul haiduciei în Țările Române până la începutul secolului al XIX-lea (Surse documentare și ficțiune folclorică) (Demir Dragnev)</i>	155
<i>Programul iconografic al sistemului de boltire al naosului bisericii Înălțarea Cinstitei Cruci din Pătrăuți (Emil Dragnev)</i>	169
<i>Conștiința statal-teritorială a elitei politice din Țara Moldovei (mijlocul secolului al XVII-lea – secolul al XVIII-lea) (Ion Eremia)</i>	205
<i>Însemnări necunoscute de pe codice și cărți vechi (Andrei Eșanu, Valentina Eșanu).....</i>	229
<i>Movileștii. Izvoare și interpretări (Ștefan S. Gorovei).....</i>	253

<i>Evoluția comunității armenesti din Basarabia în contextul politicii confesionale a Imperiului Rus de la anexare la formarea Episcopiei Basarabiei și Nahicevanului</i> (Ion Gumenâi)	275
<i>Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman din 25 mai 1790</i> (Dan Dumitru Iacob)	291
<i>„Cumanitatea” românilor. Adnotări pe marginea unei discuții</i> (Sergiu Iosipescu)	331
<i>Despre averea unui slujitor domnesc: cazul căpitanului Anton arapul</i> (Gheorghe Lazăr)	351
<i>Moștenirea cantacuzină în componența domeniului lui Șerban Cantacuzino (Catastiful din 1667)</i> (Mariana Lazăr)	373
<i>Contribuții la istoria familiei Donici. Avatarurile unei căsătorii: Scarlat Donici și Smaranda Roset</i> (Lucian-Valeriu Lefter)	401
<i>The Muslims Seen through Venetian Eyes (660-1346). The Case of Codex It. VII. 134 (8035) at Biblioteca Nazionale Marciana and the “Savina Group” of Chronicles</i> (Șerban Marin)	427
<i>Epoca lui Constantin Brâncoveanu și Banatul</i> (Vasile Muntean)	455
<i>Întemeierea Moldovei: cum s-a ajuns în istoriografie de la un „descălecat” la două „descălecături”?</i> (Pavel Parasca)	465
<i>„Enigma” anului 1473</i> (Virgil Pâslariuc)	477
<i>„Pourtraict du Tres-Chrestien et Tres-Victorieux Henry III Roy de France et de Navarre...”: Reprezentarea inedită a „corpului politic” într-un text francez de la începutul secolului al XVII-lea</i> (Alexandru-Florin Platon)	495
<i>Cu privire la șesul Bahluiului, valea Nicolinei și începuturile Târgușorului de lângă Iași</i> (Laurențiu Rădvan)	523
<i>Între Plonini și Bucovine (secolele XIV-XV). Probleme de geografie istorică</i> (Constantin Rezachevici)	547
<i>Un proces de acum 175 de ani pentru moștenirea unei vii din podgoria Vișan – Iași</i> (Ion I. Solcanu)	565
<i>Douăzeci de stânceni de istorie ieșeană</i> (Maria Magdalena Székely)	579
<i>Mănăstirea „Sfântul Arhanghel” din Clisura Dunării. Un monument medieval regăsit</i> (Dumitru Țicu)	593
<i>Documente din arhiva mănăstirii Dohiariu de la Muntele Athos (1655-1678)</i> (Petronel Zahariuc, Florin Marinescu)	607

Lista abrevierilor

- AARMSI* – *Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice*, București
ALIL – *Anuarul de Lingvistică și Istorie Literară*, Iași
ArhGen – *Arhiva genealogică*, Iași
AIIA(I) – *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»*, Iași
AIIX – *Anuarul Institutului de Istorie «A. D. Xenopol»*, Iași
AȘUI – *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, seria Istorie, Iași
BCIR – *Buletinul Comisiei Istorice a României*, București
BCMI – *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, București
CI – *Cercetări Istorice*, Iași
DIR – *Documente privind istoria României*, București
DRH – *Documenta Romaniae Historica*, București
IN – *Ioan Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei*, Iași
MMS – *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, Iași
RA – *Revista Arhivelor*, București
RdI – *Revista de istorie*, București
RER – *Revue des Études Roumaines*, Paris
RESEE – *Revue des Études Sud–Est Européennes*, București
RI – *Revista istorică*, București
RIR – *Revista istorică română*, București
RIS – *Revista de Istorie Socială*, Iași
RRH – *Revue Roumaine d'Histoire*, București
SCȘ – *Studii și cercetări științifice*, Iași
SMIM – *Studii și materiale de istorie medie*, București
СПб – Санкт Петербург, Sankt Petersburg
SRdI – *Studii. Revista de istorie*, București

Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman din 25 mai 1790*

DAN DUMITRU IACOB

Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman este semnalat în literatura de specialitate de foarte mult timp, însă nimeni dintre cei care l-au menționat nu pare să-i fi cunoscut conținutul. De fapt, toate trimiterile științifice pe care le-am inventariat fac referire la însemnarea din *Creșterea colecțiilor*, care nu ne oferă informații decât asupra datei la care a fost întocmit testamentul și asupra identității testatorului și moștenitorilor săi¹. Documentul original se păstrează însă în colecțiile Bibliotecii Academiei Române, unde am reușit să-l identificăm cu ajutorul colegilor de la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București². Importanța sa științifică este indiscutabilă, fapt pentru care merită publicat.

Testamentul are două pagini și este scris cu cerneală neagră pe hârtie albă, îngălbenită de trecerea timpului (Fig. 1 a-b). Caligrafia îngrijită, cu inițialele paragrafelor reliefate și cu titluri de secțiune subliniate dovedesc intenția testatorului de a conferi mai multă importanță și solemnitate unui document fundamental pentru el însuși și pentru urmașii săi. În același sens pare să pledeze și desenul policrom de la începutul documentului, care reprezintă un leu „agățat” de un „cartuș” cu motive vegetale în centrul căruia se află o inimă din care cresc câteva flori (Fig. 2). În afară de impactul vizual, de natură estetică, surprinzător este și faptul că nu prea întâlnim astfel de imagini pe testamentele românești din secolul a XVIII-lea. Din acest motiv, dar și pentru a încerca deslușirea unor posibile semnificații, vom acorda puțină atenție acestei reprezentări grafice.

Chiar dacă este stângaci desenată și disproporționată, încă de la prima vedere ilustrația ne trimite cu gândul spre manuscrisele cu miniaturi. Prezența

* This work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Education, CNCS – UEFISCDI, project number PN-II-RU-PD-2012-3-0386.

¹ „1790 Mai 25. Dîiața (vornicului Gh. Beldiman) de averea ce lasă fiilor: Alexandru, Iancu, Filip și Dumitrache. Foto după orig(inal) rom(ânesc), dar Alex(andru) Beldiman” (Biblioteca Academiei Române, *Creșterea colecțiilor*, vol. 48, 1937, București, 1942, *Documente*, p. 79).

² Le mulțumim doamnelor Nicoleta Roman, care a făcut prima prospecție în inventarele bibliotecii, și Constanța Vintilă-Ghițulescu, care a identificat documentul și ne-a furnizat fotocopii de calitate.

masivului leu, strident colorat, este ușor derutantă, însă, dacă privim cu mai multă atenție elementul decorat cu arabescuri de care este agățat exoticul animal, putem deduce forma slovei „ф” (fertă). Ea face parte din cuvântul „fiind” (фїиѿ), identic ortografiat pentru toate ocurențele sale din sursa pe care o analizăm. Fiind prima slovă de la începutul documentului, este evident că elementul decorativ nu este altceva decât o inițială ornată, așa cum întâlnim în vechile manuscrise și tipărituri religioase. Opțiunea testatorului pentru decorațiunile inspirate din literatura religioasă nu este greu de motivat, dacă ținem cont de preocupările spirituale și culturale ale lui Gheorghe Beldiman, insuflate și urmașilor săi³.

Mai dificil de înțeles rămâne alegerea și grefarea leului pe prima slovă a documentului. La prima vedere, imaginea pare desprinsă dintr-un simbol heraldic, un blazon familial, deși, desigur, construcția grafică ignoră canoanele științei heraldice. Luate separat, ca figuri heraldice, leul marțial, ramura de finic, cununa de măslin și inima au semnificații bine-cunoscute. Leul rampant conturnat, de culoare naturală, cu limba roșie și coada ridicată pe spate simbolizează mândria. Ramura de finic din gheara dreaptă simbolizează sacrificiul, iar cununa din ramuri de măslin din gheara stângă gloria. Inima ar putea fi simbolul iubirii creștine, care rodește sau care se sacrifică, florile (rozele) semnificând și sângele vărsat⁴. Deși frecvent utilizate în armorialul european și în cel românesc, niciuna dintre aceste figuri nu se regăsesc în heraldica cunoscută a Beldimanilor, ale cărei elemente principale sunt brațul în armură care ține o balanță și steaua cu șase raze⁵. Este evident că nu avem de-a face cu o stemă propriu-zisă, ci cu o reprezentare alegorică al cărei rol nu este însă doar pur estetic, ci și simbolic, și ale cărei semnificații, sacre sau profane, ar putea avea legătură cu istoria zbuciumată a familiei.

Beldimanii – repere genealogice

Prin personalitățile culturale, îndeosebi, dar și prin reprezentanți care au exercitat importante funcții administrative și politice, familia Beldiman și-a câștigat dreptul la o posteritate meritorie în istoria și cultura românească. Din păcate, studiile științifice consacrate familiei sunt puține, acestea fiind focalizate, mai ales, pe schițarea biografiei celor mai proeminenți dintre Beldimanii

³ Vezi și nota 34.

⁴ Pentru descifrarea posibilelor interpretări și semnificații heraldice privitoare la ilustrația conținută în testamentul vornicului Gheorghe Beldiman, am beneficiat de ajutorul prompt și pertinent al domnilor Sorin Iftimi și Tudor-Radu Tiron, față de care ne exprimăm întreaga noastră grațitudine.

⁵ Tudor-Radu Tiron, *Herladica boierilor Beldiman*, în „Buletinul Societății Numismatice Române”, XCVIII-CIII, 2004-2009, nr. 1 (152-157), 2009, p. 167-179.

sfârșitului de secol XVIII și, mai ales, a celor din secolul al XIX-lea⁶. Chiar dacă insuficientă, bibliografia respectivă ne oferă o serie de jaloane genealogice între care ne putem plasa personajele de care ne ocupăm.

Arborele genealogic al familiei Beldiman⁷ începe cu șoltuzul Grigore Beldiman, menționat în documente la 1579, cu diverse pricini în ținutul Sucevei. În tradiția familiei, consemnată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, acestui strămoș i se atribuie calitatea de „nemeș” din Ardeal⁸. Cei doi fii ai săi, Gheorghiță și Nichifor, au ajuns să dețină înalte dregătorii, însă implicarea ultimului în conflictele politice interne (1615) – faptă care l-a costat viața – a declanșat declinul economic și social al familiei. Deși înrudiți cu vechi familii boierești, Beldimanii nu vor mai accede o lungă perioadă la înaltele dregătorii, retrăgându-se pe moșiile lor și ocupând, în cel mai bun caz, funcții administrative modeste. În opinia unora dintre cercetătorii care s-au ocupat de istoria familiei⁹, această intrare într-un con de umbră a Beldimanilor pare să fie motivul pentru care Dimitrie Cantemir nu-i menționează între marile familii boierești ale Moldovei, iar paharnicul Constantin Sion le atribuie o origine răzeșească¹⁰.

⁶ Semnalăm pe cele mai importante: I. Tanoviceanu, *Traducătorul din 1803 al Menechmilor – Vornicul Alexandru Beldiman*, în „Arhiva. Organul Societății Științifice și Literare din Iași”, IX, nr. 3-4, martie-aprilie 1898, p. 165-181; *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei Române, 1979, p. 96-97, articole de Dan Mănuță, Florin Faifer și Stănuța Crețu; Gheorghe Sibechi și Dimitrie Beldiman, *Coordonate biografice: Dimitrie Beldiman, Alexandru Hrisoverghi, Ecaterina Chinezu*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, B. Istorie literară, 29, 1983-1984, 197-201; Radu Beldiman și Mihai Sorin Rădulescu, *Familia Beldiman. Schiță genealogică și istorică*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI), nr. 1-2, 1994, 197-203; *Familiiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, vol. I (Abaza – Bogdan), coord. Mihai Dim. Sturdza, București, Simetria, 2004, p. 404-415 și 643-644 (în care este reeditat și articolul lui Nicolae Iorga, *Tragodia lui Alexandru Beldiman*); Ruxandra Beldiman, *Episcopul Filaret Apamias Beldiman, ierarh moldovean și ctitor mai puțin cunoscut*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, XXV-XXVII, 2004-2006, vol. II, p. 294-305.

⁷ Pentru arborele genealogic al familiei Beldiman vezi: *Familiiile boierești din Moldova...*, p. 404-406, sau versiunea on line la: http://www.ghika.net/Familles/Beldiman/Beldiman_07.pdf, accesat la 25.03.2014.

⁸ Gheorghe Beldiman, *Γενεαλογία* [corect: Γενεαλογία = Genealogia], manuscris din 1775 aflat la Serviciul Județean Iași al Arhivelor Naționale (în continuare: SJAN-Iași), fond Documente, pachet 40/40, f. 1r.; vezi și Gheorghe Sibechi, Dimitrie Beldiman, *op. cit.*, p. 197.

⁹ Gheorghe Sibechi, Dimitrie Beldiman, *op. cit.*, p. 197; Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 198.

¹⁰ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Editura Academiei Române, 1973, p. 280-285 și p. 290, nota 22; Constandin Sion, *Arhondologia Moldovei*.

Pentru o bună parte a secolului al XVII-lea, antecesorii lui Gheorghe Beldiman¹¹ au purtat numele Mânja¹², fiind localizați în ținutul Fălciului. Revenirea lor treptată la situația socială și materială anterioară se va realiza pe parcursul secolului al XVIII-lea, un important factor în acest sens reprezentându-l protecția unor domni din familiile Cantemir, Mavrocordat și Ghica. Primii pași pe scara socială îi sunt atribuiți mazilului Grigore Mânja, nimeni altul decât tatăl lui Gheorghe Beldiman. Cea mai elocventă mărturie asupra acestei reușite provine chiar din sânul familiei, respectiv din *Genealogia* întocmită la 1775 de Gheorghe Beldiman¹³. Deși nu a ezitat să o folosească, Constantin Gane este primul care ne avertizează că sursa trebuie privită cu prudență¹⁴, fapt confirmat apoi și de Gheorghe Sibechi. Atenționarea este valabilă mai ales în ceea ce privește referințele despre strămoșii mai îndepărtați ai autorului, pentru generațiile mai recente acesta oferind informații credibile, ce se confirmă, în general, cu ajutorul surselor complementare. Așadar, vom zăbovi puțin asupra unor detalii din biografia lui Grigore Mânja / Beldiman, deoarece acestea servesc la o mai bună înțelegere a unor aspecte surprinse în testamentul lui Gheorghe Beldiman. Iată ce povestește Gheorghe Beldiman despre tatăl său:

„[...] Cămărașul Mihăilă Mânja au făcut pe Zaharie Mânja, care îl număscu scrisorii curtean, după cum sînt acum mazilii, pentru că pe atunci mazilii să numeau numai cari au avut boerie. Zăhărie Mânja au făcut pe tată-meu, Grigorie, i răposatul Co(n)standin Vodă Cantemir, fiind că mai înainte, pân(ă) a nu lua domnie, au fost trăitor la ținutul Fălciului, megeisându-să cu moșul meu îl știe, i agiuncând la domnie Co(n)standin Vodă Cantemir, au luat copil micu pe tată-meu, l-au trimis cu beizadelile la Țarigrad, și învățând carti, au fost bun scriitor, după cum era(u) scriitorii pe atunci, învășasă limba turcească și grecească, și l-au numit Grigorie Beldiman, iarăș(i) după numili cel vech(i)u, și l-au făcut cămăraș de izvod. Pe urmă, după vremi, luând domnia Dumitrașco Vodă Cantemir, au făcut pe tată-meu log(o)făt al triile [...]. După pribegia lui Dumitrașco Vodă, au venit domnu aice, în țară, Neculai Vod(ă) Mavrocordat și, făcând vistiernic al doilea // f. 2 r. // pe tată-meu, i-au dat Visti(e)rie în samă, și, însurându-să tată-meu, au luat pe Anița, fata vistiernicului Gheorghîță, fiind vistiernic mari la ce vremi [...]. Luându domnia aici în Moldova Grigorie

Amintiri și note contemporane. Boierii moldoveni, București, Editura Minerva, 1973, p. 22-23.

¹¹ Ion Mânja, stră-străbunicul, Mihai Mânja, străbunicul, și Zaharia Mânja, bunicul lui Gheorghe Beldiman.

¹² De la Ana Mânja, soția logofătului Nichifor Beldiman, decapitat în octombrie 1615 de Ștefan Tomșa.

¹³ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 1-3. Documentul a fost utilizat și de Tanoviceanu, Gane, Sibechi și alții.

¹⁴ Constantin Gane, *Neamurile Mavrodinești din Țara Românească și din Moldova și Monografia familiei Ion Mavrodi vel hatman*, București, 1942, p. 88.

Vod(ă) Ghica [...] // <f. 2 v.> //, pe tată-meu l-au făcut sluger mari și i-au dat toați moșăele, viteli, bucatili lui Mihai Vodă în samă [...]”¹⁵.

Viața lui Grigore Beldiman a avut însă și momente de cumpănă, datorate chiar socrului său Gheorghică Apostol, „purtătorul de răvașe i vorbe păcătoase de ale boierilor moldoveni”, faimos prin „neastâmpăratele sale uneltiri”, după cum îl caracterizează Constantin Gane¹⁶. Atras de socrul său într-una dintre conspirațiile sale, Grigore Beldiman va ajunge la închisoare în timpul celei de-a treia domnii a lui Mihai Racoviță (1715–1726), împotriva căruia uneltise. Își redobândește libertatea în schimbul a 12 pungi de galbeni, pentru care își zălogește averea, însă va rămâne în dizgrație până la sfârșitul domniei lui Mihai Racoviță¹⁷.

Grigore Beldiman a fost căsătorit, se pare, de mai multe ori¹⁸, însă fiul său Gheorghe nu o amintește în manuscrisul său genealogic decât pe mama sa, Anița Apostol, pe care o mai chema și Neniul. Al doilea nume al Aniței se explică prin faptul că ea a fost adoptată de vistiernicul Gheorghe (Gheorghică) Apostol¹⁹, fiind nepoata de soră a soției acestuia, care se trăgea din neamul Neniul²⁰. Căsătorită în 1711 cu Grigore Beldiman, Anița i-a adus acestuia ca zestre moșia Bolcești (Bobești) din ținutul Cernăuți, trecută apoi prin succesiune fiului lor Gheorghe Beldiman, care o mai deținea încă la 1775²¹.

Anița Beldiman a murit în timpul domniei lui Constantin Mavrocordat, prin 1734, iar la scurt timp a murit și soțul ei, Grigore Beldiman († 1735). După cum mărturisea cu tristețe fiul lor Gheorghe Beldiman, la 1775, prin decesul părinților săi „au rămas patru frați mici, săraci de tată și de mamă. Constantin a murit tânăr de 25 ani, Ioniță au murit la Cernăuți fiind staroste, om de 54 de ani, iar Gheorghe și Andrei trăim”²². Așadar, Gheorghe Beldiman (1724 – 3 aprilie 1792) este al treilea fiu al vornicului Grigore Beldiman și al celei de-a doua soții a acestuia, Anița Apostol sau Anița Neniul.

Referitor la frații lui Gheorghe Beldiman, constatăm că în studiile de specialitate există neconcordanțe și erori cauzate, probabil, atât de confundarea unor persoane cu nume identice cât și de consultarea neatență a surselor și

¹⁵ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 1 v.-2 r.

¹⁶ Constantin Gane, *op. cit.*, p. 77-78 și 84.

¹⁷ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 1 v.-2 r.

¹⁸ Vezi arborele genealogic din *Familiile boierești din Moldova...*, p. 404.

¹⁹ Gheorghe Apostol, boier „cu multă influență dar cu avere puțină”, ținându-se de „neastâmpărate uneltiri”, a devenit mare vistiernic în cea de-a doua domnie a lui Constantin Duca și mare paharnic la 1709, în domnia lui Nicolae Mavrocordat (Constantin Gane, *op. cit.*, p. 83-84).

²⁰ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 2 r. și 3 r.; Constantin Gane, *op. cit.*, p. 88-90.

²¹ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 3 r.

²² *Ibidem*, f. 2 v.

bibliografiei existente²³. În primul rând, în cele două variante de arbore genealogic al familiei Beldiman, amintite mai înainte, sunt însemnați – în loc de patru – cinci, respectiv șase descendenți ai lui Grigore Beldiman. Dacă a existat o fiică, Bălașa, atunci trebuie să fi fost din prima căsătorie a lui Grigore Beldiman, ceea ce ar putea explica de ce fiul său Gheorghe nu o amintește ca soră bună a sa. În al doilea rând, acel Constantin Beldiman (cca 1713–1783), menționat în arborele genealogic ca fiind căsătorit cu o fiică a lui Toader Cocriș²⁴, nu putea fi frate cu Gheorghe Beldiman deoarece, la 1775, data la care își redacta genealogia, Gheorghe Beldiman preciza că fratele său Constantin murise tânăr, la 25 de ani. Dacă ținem cont de această ultimă informație, și corijând greșeala de tehnoredactare din arborele genealogic, putem accepta ca plauzibilă perioada în care a trăit Constantin Beldiman (cca 1713–1738). În al treilea rând, data decesului lui Ioan nu poate fi 1767 de vreme ce, la 6 iulie 1768, este prezent la o hotărnicie, iar la 20 iulie 1768, biv vel căpitanului Ioniță Beldiman îi este adresată o poruncă domnească²⁵. Cum după această dată nu-l mai găsim menționat în documente, este foarte probabil ca decesul său să fi survenit în a doua jumătate a anului 1768²⁶.

Rămași orfani de ambii părinți și cu averea posibil zdruncinată, cei patru fii ai vistiernicului de-al doilea Grigore Beldiman au fost luați la Curte, între copiii de casă²⁷, după cum ne povestește Gheorghe Beldiman în *Genealogia* sa:

„Venind Grigorie Vodă Ghica cu a doa domnie în Moldova, din Țara Românească, găsându-ni copii mici, rămaș(i) de tată și de mamă, i s-au făcut milă de noi și ne-au luat în Curti și, înstrăinându-ne pe la Țarigrad și p(r)in Țara Rumânească, am slujit domnilor cu dreptati. Viind domnu di(n) Țara

²³ Este surprinzător că cel mai bine documentat studiu despre Beldimanii din secolul al XVIII-lea, semnat de Gheorghe Sibechi și Dimitrie Beldiman, este omis din bibliografia utilizată de Mihai Dimitrie Sturdza în volumul său (*Familiile boierești din Moldova...*) și lecturat defectuos într-un alt studiu, semnat de Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu (*op. cit.*, în special p. 199, nota 13).

²⁴ Iuliu Tuducescu, *Păhârnicul Ioniță Cocriș, boier mazâl moldovan din sec. XVIII (c. 1710–1782)*, în *Lui Ion Bianu, amintire din partea foștilor și actualilor funcționari ai Academiei Române la împlinirea a șasezeci de ani*, ed. D. Pecurariu, București, 1916, arborele genealogic de la sfârșitul articolului, după p. 167.

²⁵ N. Iorga, *Documente privitoare la familia Callimachi*, vol. 2, București, 1903, p. 199; pentru alte mențiuni anterioare acestei date vezi și p. 95, 179, 181, 183, 190, 191 și 198. De asemenea, vezi și *Documente bucovinene*, ed. Teodor Balan, vol. III (1573–1720), Cernăuți, 1937, p. 37; vol. IV (1720–1745), Cernăuți, 1938, p. 102, 111 și 224; vol. V (1745–1760), Cernăuți, 1939, p. 147, 203, 215–216 și 218.

²⁶ În consecință, dacă Ioniță Beldiman a murit în 1768, la 54 de ani, înseamnă că s-a născut în 1713.

²⁷ Alături de alți copii din cele mai bune familii boierești (N. Iorga, *Istoria literaturii românești*, ed. a II-a, București, 1925, p. 536).

Rumânească Măriia Sa Matei Vod(ă) Ghica, am venit cu Măriia Sa și ne-am așăzat în Moldova [...]”²⁸.

Documentele interne confirmă grija domnească. La 3 iunie 1741, Grigore al II-lea Ghica îi miluiește pe fiii lui Grigore Beldiman, vistiernicul a doilea:

„Asemene(a) dară și domnia mea, luând aminte și socotind pentru copii(i) lui Beldiman, ce-au fost vist(i)ernic al doilea, care nu numai că părintele lor în viața lui ni-au slujit cu credință și cu dreptate, ce acum și copii(i) lui cu toții s-au aflat în casa noastră slujindu-ne cu dreptate, găsât-am lucru cu cale că să cade a fi miluiți după măsura slujbii lor”²⁹.

Domnul îi iartă de toate dajdiile mazilești și de alte dări și angarale, îi scutește de văcărutul pentru 30 de vite și 10 cai, descătina pentru 200 stupi, goștina pentru 30 de mascuri și 200 de oi, pogonăritul pentru 4 pogoane de vie și vădrăritul pentru 400 vedre de vin³⁰. Privilegiile au fost reînnoite și de fiul lui Grigore Ghica, Matei Ghica, la 1754³¹.

Pe lângă beneficiile domnești, spiritul întreprinzător și ambiția de a ajunge la o poziție socială superioară l-au ajutat pe Gheorghe Beldiman să strângă avere, să avanseze foarte sus în ierarhia rangurilor și să ocupe dregătorii însemnate. În documente este menționat cu următoarele ranguri: ~~logofăt al treilea sub Dumitrașcu Cantemir, vistiernic al doilea în prima domnie a lui Nicolae Mavrocordat~~, șătrar, în 1755, biv vel sulger, în 1757, stolnic, în 1763, biv vel stolnic, în 1765, ban, în 1773, biv vel ban, în 1776, și vornic, în 1790³². Între funcțiile pe care le-a deținut se numără și cea de ispravnic de Fălciu – ținutul său de baștină –, în care este menționat între 1756 și 1762. În 1762 este numit ispravnic de Iași, în 1786 este ispravnic de Soroca iar în 1790 este menționat ca vornic de aprozi. La 24 ianuarie 1774 ajunge în Divanul Moldovei, funcție dobândită, se pare, datorită atitudinii sale filoruse, poziție care se regăsește și în cazul unora dintre urmașii săi³³. Din acest moment, locul său în rândul marii boierimi nu mai poate fi tăgăduit³⁴. Succesul acestei cariere se

²⁸ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 2 v.

²⁹ *Documente hușene*, vol. II (1648–1880), ed. Costin Clit, Iași, Editura PIM, 2013, doc. 56, p. 92.

³⁰ *Ibidem*, p. 92-93.

³¹ *Documente hușene*, vol. III (1595–1884), ed. Costin Clit, Iași, Editura PIM, 2014, doc. 156, p. 148-149.

³² Constantin Gane, *op. cit.*, p. 89-90; *Documente hușene*, vol. II, doc. 82, p. 111 și doc. 90, p. 121; Gheorghe Sibechi, Dimitrie Beldiman, *op. cit.*, p. 199; Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 199.

³³ Gheorghe Sibechi, Dimitrie Beldiman, *op. cit.*, p. 199-201.

³⁴ De pildă, la 1777, biv vel banul Gh. Beldiman este unul dintre marii boieri prezenți în Iași chemați să delibereze la un proces de proprietate (*Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VII, *Acte interne (1771–1780)*, ed. Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 2005, doc. 246, p. 311).

datorează, de bună seamă, și educației și experienței dobândite în tinerețe la curțile domnești din Iași și București, respectiv la Constantinopol, ca și calităților de bun gospodar, pe care le deducem din întreaga sa activitate administrativă, publică și privată. O altă calitate care-l distinge între contemporanii săi o reprezintă dragostea de carte, pasiune pe care o va transmite și urmașilor săi direcți³⁵.

Gheorghe Beldiman a fost căsătorit de două ori, prima soție fiind Maria Costache-Epureanu, iar a doua Maria („Măriuța” – cum o alintă soțul), fiica unui Lefter vameșul, din Constantinopol, soră cu soția lui Enachi Kogălniceanu³⁶. Toți cei cinci copii ai săi – după cum însuși tatăl lor lasă să se înțeleagă³⁷ –, respectiv o fată și patru băieți, sunt rezultatul celei de-a doua căsătorii.

Primul copil, Anastasia, este pomenită în testament ca fiind căsătorită. Soțul ei este spătarul Constantin Rosetti, fiul lui Vasile și al Ecaterinei Rosetti³⁸. Cuplul a avut șapte copii: Veniamin, ajuns episcop de Roman, Ghenadie, ajuns egumen al Mănăstirii Slatina, Maria-Paraschiva, măritată Krupenski, Ilinca, măritată cu Nicolae Ghika Budești, Scarlat, Matei și Alecu. Majoritatea moșiilor deținute de băieți se aflau în ținutul Fălciu³⁹.

Spre deosebire de sora lor, cei patru fii ai vornicului Gheorghe Beldiman, Alecu, Ioan, Filip și Dimitrie, sunt mai bine cunoscuți, nu atât prin activități politice și administrative cât, mai ales, prin preocupările culturale și spirituale. Fiind cu toții iubitori ai slovelor, biografia lor a suscitât deja interesul istoricilor

³⁵ Redactează, traduce și tipărește, individual sau prin colaboratori, pe cheltuială proprie, comedii și texte cu caracter religios, vezi: Gabriel Ștrempel, *Catalogul manuscriselor românești, B.A.R. 1601–3100*, vol. 2, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 69; *Bibliografia românească modernă (1831–1918)*, vol. 1 (A-C), București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984, p. 330.

³⁶ Gheorghe Sibechi, Dimitrie Beldiman, *op. cit.*, p. 199-200.

³⁷ Ipoteza propusă de Ruxandra Beldiman (*op. cit.*, p. 295, nota 6), potrivit căreia mama primilor trei copii ar fi fost Maria Costache-Epureanu, prima soție a lui Gheorghe Beldiman, este înfirmată chiar de către acesta din urmă, care precizează în *Genealogia* sa: „întâi am luat pe fata pah(arnicului) Iordachi Costachi, *cu care copii n-am avut* (subl. D.D.I.); a doa femeie am luat pe Măriuța, fata vămășo(a)ii lui Lefter, grecu din Țarigrad, cu cari mi-au dăruit Dumnezeu feciori” (Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 2 v.). Situația este evidențiată și de I Tanoviceanu, în *op. cit.*, p. 170-171.

³⁸ Radu Rosetti estimează data morții lui Constantin Rosetti înainte de 3 iulie 1823 (Radu Rosetti, *Familia Rosetti*, I, *Coborătorii moldoveni ai lui Lascaris Rousaitos*, București, 1938, p. 99). Conform unor noi documente publicate recent, data morții trebuie căutată înainte de 3 august 1816, când se hotărânesc „părțile de moșie ce are casa răposatului spătar Constantin Rosetti în moșia Ivănești, pe pârâul Sărata, ținutul Fălciu” (*Documente hușene*, vol. II, doc. 244, p. 293-295).

³⁹ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 99, 128-135; Gheorghe Ghibănescu, *Valea Lilivei*, în *Surete și izvoade (Documente Kogălnicenești între 1528–1878)*, vol. XXV, Iași, 1933, p. LXXVIII.

literaturii⁴⁰ și ai Bisericii, motiv pentru care nu vom insista asupra acestor aspecte. Vom menționa doar principalele repere genealogice.

Alexandru (Alec) Beldiman, traducător prolific din literatura franceză, poet și autorul *Tragodiei*⁴¹ –, în care ne transmite câteva aspecte și despre activitatea politică a tatălui său –, s-a născut în 1760 și a murit la sfârșitul anului 1825 sau în primele zile ale anului 1826.⁴² Deși a fost căsătorit de mai multe ori, nu a avut decât doi copii, pe Vasile Beldiman († 1853), căsătorit cu Maria Mavrocordat, și pe Profira (1792–1870), căsătorită cu Dumitru Cantacuzino Pașcanu⁴³. A urcat în ierarhia rangurilor de la ceaș până la mare vornic, iar în plan administrativ a avut diferite funcții între care și cele de ispravnic al ținuturilor Neamț și Hârlău și pârcălab de Galați⁴⁴.

Despre cel de-al doilea fiu, Ioan sau Iancu Beldiman, nu avem prea multe informații⁴⁵. Conform unor documente recent publicate, acest fiu al banului Gheorghe Beldiman a murit înainte de 1 februarie 1796, dată la care mama sa îi redistribuia averea către frații săi, ceea ce înseamnă că nu a avut nici urmași direcți⁴⁶.

Cel de-al treilea fiu, Filip Beldiman (1770–1844), este cel mai longeviv dintre cei patru băieți și, spre deosebire de ceilalți frați ai săi, nu optează pentru o carieră administrativă, ci pentru viața monahală. Se călugărește în 1792, primind numele Filaret, la care a adăugat ulterior, ca arhiereu, și numele de Apamias. Ucenic și colaborator al mitropolitului Veniamin Costache, a ocupat diferite funcții în ierarhia ecleziastică, de la cele de stareț al mănăstirilor Slatina, din Moldova, și Negru-Vodă din Câmpulung Muscel, Țara Românească, până la cea de locțiitor al mitropolitului Moldovei. Bun administrator al treburilor bisericești, nu a pregetat să-și folosească o parte din averea moștenită de la tatăl

⁴⁰ *Dicționarul literaturii române...*, p. 96-97.

⁴¹ I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 165-181, în special p. 173-174 pentru lista traducerilor.

⁴² N. Iorga menționează anul 1826: *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea. De la 1821 înainte. În legătură cu dezvoltarea culturală a neamului*, vol. 1, București, Editura Minerva, 1983, p. 128. Tot la fel în *Dicționarul literaturii române...*, p. 96.

⁴³ *Familiile boierești din Moldova...*, p. 404; Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 199.

⁴⁴ I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 172; *Familiile boierești din Moldova...*, p. 409.

⁴⁵ Pe baza unor noi documente, editate de Costin Clit, constatăm că puținele informații biografice care se cunosc despre Ioan Beldiman trebuie reevaluate (vezi *Dicționarul literaturii române...*, p. 97), inclusiv cele avansate de noi într-un articol recent (Dan Dumitru Iacob, *Piețele orașului Iași în secolele XVIII–XIX. „Medeanul de la Sfântul Spiridon”*, în „*Historia Urbana*”, XXI, 2013, p. 168.

⁴⁶ *Documente hușene*, vol. II, doc. 210, p. 243.

său pentru a rezolva problemele financiare și administrative ale mănăstirilor pe care le-a păstorit⁴⁷.

Ca și frații săi mai mari, mezinul familiei, Dumitru Beldiman (cca 1773–1831), s-a remarcat în plan literar prin traduceri, creație lirică și satirică. Aceste activități nu l-au îndepărtat însă de viața politică și administrativă a țării, pentru care a fost răsplătit cu rangurile de medelnicer, ban, spătar și vornic⁴⁸. A murit în 1830 sau 1831 – nu în 1837, cum greșit apare în diverse lucrări și pe Internet⁴⁹ – și își are locul de veci în cripta familiei de la biserica Talpalari, unde Beldimanii erau enoriași și epitropi. A fost căsătorit cu Smaranda Neculce, mariaj din care au rezultat trei copii: Maria, căsătorită cu Scarlat Miclescu, Vasile, fără urmași, și Iordache, din ale cărui două căsătorii au rezultat mai mulți copii.

Moșiile Beldimanilor

Conținutul principal al testamentului vornicului Gheorghe Beldiman se referă la proprietățile funciare, pe care testatorul le împarte între cei cinci copii ai săi. Bun administrator, proprietarul a fost mereu preocupat de consolidarea juridică a patrimoniului său funciar, activitate din care au rezultat numeroase documente, unele păstrate până în prezent. Cele mai importante dintre aceste surse – descoperite și publicate de Gheorghe Ghibănescu și, mai recent, de profesorul hușean Costin Clit – sunt hotărnicile de moșii, pe baza cărora putem identifica destul de precis proprietățile beldimănești din secolul al XVIII-lea.

Moșiile vornicului Gheorghe Beldiman erau răspândite în mai multe ținuturi ale Moldovei: Fălciu, Tecuci, Iași și Cernăuți⁵⁰ (Fig. 3). Cele mai multe dintre ele erau însă concentrate în ținutul Fălciu, pe valea Elanului, locul de baștină al familiei. Câteva moșii fuseseră achiziționate în ținutul Iași, în apropierea capitalei, unde familia Beldiman rezida o bună parte din an și unde

⁴⁷ Despre Filip/Filaret Beldiman Apamias vezi mai multe referințe la: Ruxandra Beldiman, *op. cit.*, p. 294-305; Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 200; *Familiile boierești din Moldova...*, p. 405.

⁴⁸ Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 199; *Familiile boierești din Moldova...*, p. 409.

⁴⁹ *Familiile boierești din Moldova...*, p. 405; Radu Beldiman, Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 190. Eroarea s-a tot perpetuat, deși anul corect a fost stabilit de Gheorghe Sibechi și Dimitrie Beldiman cu mult înainte de data apariției studiilor mai sus enunțate. Documentele de vânzare a medeanului de la Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iași dovedesc că Dumitru Beldiman a decedat la sfârșitul anului 1830 sau în prima jumătate a anului 1831 (*IN*, 5, 1925, doc. CL și CLI, p. 214-216; SJAN-Iași, Colecția Litere Gh. Asachi, dos. B/420, f. 2 r. și 3 r.; vezi și Dan Dumitru Iacob, *op. cit.*, p. 174 și 178).

⁵⁰ Ținutul Cernăuți a fost unitate teritorial-administrativă a principatului Moldovei până în 1774, când partea sa de nord (numită apoi Bucovina) a fost anexată de Imperiul habsburgic.

deținea mai multe proprietăți în mediul urban. Pe lângă criterii economice, sociale, familiale sau personale, și poziția geografică a moșiilor a contat, probabil, în algoritmul după care și-a împărțit averea Gheorghe Beldiman. Descendenții săi au primit, pe cât posibil, moșii și părți de moșii cât mai apropiate între ele, lăsându-le astfel deschisă posibilitatea unor viitoare compactări funciare. Simpla enumerare a acestor moșii nu permite decât o perspectivă generală asupra posesiunilor beldimănești, aspect dificil de contextualizat în istoria familiei fără aportul unor surse suplimentare. În plus, pe parcursul ultimelor două secole unele sate au dispărut, s-au comasat ori și-au schimbat numele dând naștere la multe confuzii, alimentate și de existența unor sate cu nume identice aflate nu doar în același principat, ci chiar în același ținut. Așadar, pentru o înțelegere mai bună și o valorificare mai consistentă a conținutului testamentului, vom încerca să oferim câteva explicații suplimentare, respectând aceeași ordine în care sunt menționate moșiile în actul de succesiune.

Moșiile lăsate lui Alexandru Beldiman

Lui Alexandru, cel mai mare dintre fiii săi, vornicul Gheorghe Beldiman îi lasă moșia Cornești, jumătăți din Ezăreni, Caratonești, Berheci și încă alte două părți de moșie.

„Moșie **Corneștii**, cu toate hotarele ei, cu heleștei, cu moară, cu vii, cu totul” se afla în apropierea orașului Iași, în prezent satul Cornești făcând parte din comuna Miroslava, județul Iași⁵¹. Beldimanii au devenit proprietari în Cornești la 1 noiembrie 1714, când Grigore Beldiman, vistiernic al doilea, cumpără de la Hrisanth Notaras, patriarhul Ierusalimului, jumătate din satul Cornești, desprins din moșia mănăstirii Bârnova⁵². Interesul vistiernicului de a mai cumpăra și alte părți de moșie, inclusiv din balta (heleșteul) mănăstirii Bârnova, reprezintă abia începutul unui perseverent și îndelungat efort al familiei de a-și extinde proprietățile în zonă. La mijlocul secolului al XIX-lea, Beldimanii vor ajunge să dețină un domeniu funciar considerabil în proximitatea orașului Iași, în cuprinsul căruia se remarcă moșia Miroslava.

⁵¹ Vezi noi și consistente informații istorice și topografice despre satele și fostele moșii din comuna Miroslava, inclusiv despre Cornești, în studiul lui Sorin Iftimi, *Satele din comuna Miroslava (județul Iași). Studiu istoric*, în *IN*, serie nouă, XIII-XV, 2007-2009, 2011, p. 119-156, în special p. 139-140, cu detalii despre evoluția administrativă a satului și comunei Cornești, realizată după *Tezaurul toponomic al României. Moldova*, vol. I, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772-1988*, partea 1, A, *Unități simple (Localități și moșii) A-O*, coord. Dragoș Moldovanu, Academia Română. Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” Iași, București, Editura Academiei Române, 1991, p. 279).

⁵² Sorin Iftimi, *op. cit.*, p. 122.

O dovadă că moșia a revenit moștenitorului desemnat în testament o reprezintă și catagrafiile fiscale ale Moldovei, din primele decenii ale secolului al XIX-lea, care îl înregistrează ca proprietar al moșiei Cornești, din ocolul de Jos, ținutul Cârligăturii, pe aga (și apoi postelnicul) Alecu Beldiman. Clasificată ca moșie „de câmp” în evidențele Vistieriei, Corneștii aveau puțini locuitori, care-și câștigau existența din practicarea agriculturii și transportul și vânzarea lemnului de foc la Iași⁵³. Veniturile boierești rezultau însă și din exploatarea heleșteielor, a viilor și a morii de pe moșie, resurse economice a căror existență, menționată în testament, este probată și de sursele cartografice.

Un plan al moșiei Cornești din 1897, publicat de Sorin Iftimi⁵⁴, evidențiază pe teritoriul satului Cornești toponimele „Dealul Viei” și „La moară”, repere care – fără a avea certitudinea unei directe conexiuni și localizări – ne racordează la situația de la sfârșitul secolului al XVIII-lea menționată în testamentul vornicului Gheorghe Beldiman: „moșie Corneștii [...], cu moară, cu vii și cu totul”. În privința viilor, se știe că viticultura era o ocupație veche în ținutul Iașilor⁵⁵, atât în împrejurimile capitalei cât și în satele mai îndepărtate de aceasta existând numeroase vii, cele mai multe aflate pe proprietari mănăstirești și boierești⁵⁶. În ceea ce privește existența și localizarea morii de la Cornești, informațiile de pe un plan militar austriac din 1855 (Fig. 4), coroborate cu amplasarea toponimului „La moară” (zona C de pe planul topografic al moșiei din 1897), dovedesc că moara de la Cornești a funcționat chiar pe stăvilăru celui mai mare dintre iazurile moșiei. În acest context, precizăm că moara de la Cornești nu este singulară în zonă, același plan din 1855 evidențiind existența mai multor mori pe moșiile învecinate, inclusiv la Miroslava, o altă moșie a familiei Beldiman (Fig. 5). Informația cartografică confirmă astfel și unele toponime care se păstrează până în prezent, cum ar fi „Moara lui Beldiman”.

Pe planul de la 1855 se observă și existența mai multor iazuri mari în apropierea satului Cornești (Fig. 4), prin unirea a două dintre acestea rezultând

⁵³ Avea 24 de familii la 1816 și 35 de familii la 1819–1820, din care o parte nu plăteau bir, fiind scutelnici și slugi boierești (Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816*, supliment al „Anuarului Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, Iași, Editura Academiei R.S.R., 1979, p. 107; *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820–1845)*, III, *Ținutul Cârligăturii. Partea I (1820)*, editori Mircea Ciubotaru și Marius Adumitroaiei, Iași, Editura StudIS, 2011, p. 13, 92–93, 149).

⁵⁴ Sorin Iftimi, *op. cit.*, p. 152–153.

⁵⁵ Laurențiu Rădvan, *Introducere în istoria medievală și premodernă a Iașilor*, în *Iași, memoria unei capitale*, coord. Gheorghe Iacob, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2008, p. 33.

⁵⁶ Catagrafiile fiscale înregistrează mulți vieri prin satele din jurul orașului Iași, inclusiv la Cornești, unde, la 1820, sunt înregistrați cinci vieri și doi butnari (*Catagrafiile Vistieriei Moldovei – Ținutul Cârligăturii...*, p. 92–93).

acumularea actuală de la Cornești, din județul Iași, de cca cinci ha⁵⁷. Ținând cont că acolo funcționa și o moară, nu este exclus ca tocmai valorificarea acestor resurse economice să fi constituit motivul determinant pentru cumpărarea moșiei Cornești de către familia Beldiman.

Alecu Beldiman a lăsat moșia Cornești fiului său Vasile, în timpul căruia a fost construită biserica din Cornești (1835–1836), sfințită de episcopul Filaret Apamias Beldiman⁵⁸. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, moșia Cornești a ajuns la familia poetului Dimitrie Anghel, iar apoi, spre sfârșitul secolului, la familia Mavrocordat⁵⁹.

În privința celorlalte moșii primite moștenire de Alecu Beldiman și de sora sa Anastasia – Iezărenii, Caratoneștii și Berhecii –, pentru care nu se oferă în testament repere topografice sau informații suplimentare, tentativele noastre de a le identifica, într-un timp rezonabil, nu au dus la un rezultat convingător⁶⁰.

Pe lângă aceste moșii primite de la tatăl său, postelnicul Alecu Beldiman va mai acumula și altele, cum ar fi satul Popenii și o jumătate din satul Vindereii, din ocolul Târgului, ținutul Tutovii⁶¹. De asemenea, datorită funcțiilor

⁵⁷ http://www.e-calauza.ro/index.php?afiseaza=lacuri_lacuri&id=1226, accesat la 25.03. 2014.

⁵⁸ Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București, Direcția Patrimoniului Cultural Național, Biblioteca monumentelor istorice din România, 1974, p. 207. Mai multe în: Adina Grigorovschi, Sorin Ifțimi, *Bisericile cu statut de monument istoric din satele comunei Miroslava*, în *IN*, XIII-XV, 2007-2009, 2011, p. 162-165.

⁵⁹ Sorin Ifțimi, *Satele din comuna Miroslava...*, p. 133.

⁶⁰ Berhecii ar putea fi o moșie de pe valea pârâului Berheci sau fostul sat Bertești din ținutul Botoșanilor. Lângă Bertești se afla și satul Bătrânești, numit și Caratonești, acum în comuna Gorbănești, județul Botoșani (*Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 76, 65-66 și 190). Pe de altă parte, o moșie Caratonești, formată din cinci bătrâni, a fost cumpărată de un Gheorghe [Beldiman ?] vornic la 20 martie 1779, după cum se menționează pe copia unui act din 10 iunie 1806. Titlul rubricii în care este publicat documentul sugerează că ar fi vorba despre o moșie din Basarabia (Nicolae Iorga, *Câteva documente basarabene*, în „Revista istorică”, anul XXII, nr. 10-12, octombrie-decembrie, 1936, p. 340). Localități și moșii numite Iezărenii sau Iezerul sunt menționate în mai multe ținuturi ale Moldovei, numai în Fălciu fiind vreo câteva (*Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 588-589). La fel și în cazul Roșiorilor, menționat în testament ca fiind lângă Iezăreni (Alexandru I. Gonța, *Documente privind istoria României. A. Moldova. Veacurile XIV–XVII (1384–1625). Indicele numelor de locuri*, București, Editura Academiei Române, 1990, p. 216; *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale 1772–1988*, partea a 2-a, A, *Unități simple (Localități și moșii) P–30 Decembrie*, B, *Unități complexe*, coord. Dragoș Moldovanu, Academia Română. Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” Iași, București, Editura Academiei Române, 1992, p. 1004-1005).

⁶¹ Corneliu Istrati, *op. cit.*, p. 56.

administrative îndeplinite prin mai multe ținuturi, el a beneficiat de numeroși scutelnici, răspândiți prin câteva sate și orașe⁶². Nu în ultimul rând, deținea case în orașul Iași⁶³ și mai multe sălașe de țigani⁶⁴.

Moșiile lăsate lui Iancu Beldiman

Celui de-al doilea fiu al său, Iancu, vornicul Gheorghe Beldiman îi lasă moșia Bobeștii, părți din moșiile Șcheia și Buburuzii, pogoane de vie la Nicorești și Iezăreni și case în Iași. Partea primită de Iancu pare mai mică decât a unora dintre frații săi, însă, după cum se menționează în testament, beneficiarul i-a solicitat părintelui privilegiul de a-și alege singur moștenirea, cu care „s-au mulțămît”.

Până la 1774 satul **Bobești**⁶⁵, aflat pe pârâul Hlinața, la confluența cu pâraiele Lazăr și Vivtar, aparținuse de ținutul Cernăuți (Fig. 6). Din *Dicționarul geografic al Bucovinei* aflăm că la 1776 proprietarul satului și al moșiei era marele ban Gheorghe Beldiman. În apropierea satului este menționată o mănăstire, pe locul căreia s-a ridicat, ulterior, biserica parohială „Adormirea Maicii Domnului”⁶⁶.

Așa cum am amintit mai înainte, Bobeștii au intrat în proprietatea familiei Beldiman în 1711, ca zestre a mamei lui Gheorghe Beldiman, Ana Neniul. Sursele confirmă că, la 1648, această moșie îi aparținea lui Gavrilaş Mateiaș⁶⁷, strămoșul pe care Gheorghe Beldiman și-l asumă în *Genealogia* sa din 1775⁶⁸. Gheorghe Beldiman a moștenit deci satul Bobești de la părinții săi.

⁶² Spre exemplu, la 1820, postelnicul Alecu Beldiman avea 40 de scutelnici în Giulești, sat al Mănăstirii Neamț (*Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, ed. Corneliu Istrati, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, p. 57).

⁶³ Gh. Ghibănescu, *Documente. A. Locuri*, în *IN*, 8, 1930, p. 91-100; Sorin Ifțimi, *Vechi planuri privitoare la Ulița Târgului de Sus din Iași (Bd. Independenței)*, în *Monumentul*, vol. XI, partea 1, *Lucrările Simpozionului Național „Monumentul – Tradiție și viitor”*, ediția a XI-a, Iași, 2009, coord. Mircea Ciubotaru, Lucian-Valeriu Lefter, Aurica Ichim și Sorin Ifțimi, Iași, 2010, p. 64-65.

⁶⁴ Din care sălașe, două le-a primit moștenire de la unchiul său după mamă, Enache Cogălniceanu, prin diata acestuia din 31 martie 1790 (I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 171).

⁶⁵ În prezent, Bobești (în ucraineană *Бобієуі*, transliterat *Bobivți*) este reședință de comună în raionul Storojineț din regiunea Cernăuți, Ucraina (<http://wikimapia.org/#lang=ro&lat=48.341646&lon=25.940094&z=10&m=b&show=/13389587/ro/Bobești>, accesat la 25.03.2014).

⁶⁶ Em. Grigorovitza, *Dicționarul geografic al Bucovinei*, București, 1908, p. 14-15. Conform acestei surse, în 1908, moșia Bobești avea 17,22 km².

⁶⁷ *Documente bucovinene*, ed. Tedor Balan, vol. I (1507-1662), Cernăuți, 1933, doc. 153, p. 257; vol. II (1519-1662), Cernăuți, 1934, doc. 61, p. 131-132 (de unde se pot vedea și hotarele moșiei la 1648).

⁶⁸ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 3 r.

La 1 ianuarie 1792, biv vel vornicul Gheorghe Beldiman și fratele său biv vel stolnicul Andrei Beldiman îi dau moșia Bobești fiului, respectiv nepotului lor Iancu Beldiman postelnic de-al treilea. Fiul nu pare să respecte dorința testamentară a părintelui său, de a conserva patrimoniul funciar al familiei, pentru că, la mai puțin de un an după ce intră în posesia moșiei, o înstrăinează. Fără să rețină motivul, sursele mărturisesc că la 6 noiembrie 1792, Iancu Beldiman biv vel sulger face schimb de moșii cu generalul Scarlat Sturdza, dându-i acestuia Bobești și primind în loc satul Cosăuți din ținutul Soroca. La 1 februarie 1798, generalul Scarlat Sturdza vinde satul Bobeștii lui Theodor Dobrowolski pentru suma de 5.596 de ducăți. La 17 ianuarie 1826, Theodor Dobrowolski Ritter von Buchenthal dăruiește satul fiului său Gheorghe⁶⁹.

Satul **Șcheia**, în prezent dispărut, se afla în ținutul Fălciului, pe valea pâraului Sărata, la nord de actualul sat Todireni din județul Vaslui⁷⁰. În hotărnicile moșiei Șcheia, de la 18 și 29 mai 1782, se arată că aceasta era deținută de mai mulți proprietari, boieri, mazili și răzeși. Hotarul moșiei era comun cu cel al moșiilor Păuleștii și Todireunii, pe „valea Săcuții până unde se varsă Săcuța în Saca⁷¹”, apoi hotarul traversa drumul Galaților, merge spre răsărit până în matca Prutului și apoi de-a lungul Prutului spre nord, traversa Prutețul, și continua apoi de-a lungul moșiilor Măldărenii, Ciortova și iarăși Păulești. Moșia era formată din șase bătrâni⁷². După cum reiese atât din testament, cât și dintr-un document din 11 februarie 1792, Gheorghe Beldiman a deținut doar o parte din moșia Șcheia⁷³, pe care a lăsat-o moștenire fiului sau Iancu. După moartea lui Iancu, moșia a ajuns, la 1 februarie 1796, la cumnatul său, clucerul Constantin Roset. La 11 iunie 1849, Iordache Beldiman, nepotul de frate al lui Iancu, solicită o autentificare a hotărniciei moșiei din 18 mai 1782, fapt care dovedește că moșia se mai afla încă în proprietatea familiei Beldiman⁷⁴.

⁶⁹ *Documente bucovinene*, vol. III, p. 202.

⁷⁰ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 1137. Pe hărțile actuale este marcat Dealul Șcheia (Fig. 8), și probabil în această zonă se aflau satul și moșia. Vezi și C. Istrati, *Vechi sate din ținutul Fălciului*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie «A. D. Xenopol»”, XXIII, 1986, vol. 1, planul I. *Moșia Stăniliești și împrejurimile* atașat între p. 322 și 323.

⁷¹ Precizăm că aici este vorba despre pâraul Saca, afluent al pâraului Sărata, afluent, la rândul său, al Prutului, spre deosebire de alte pâraie Saca (Valea/Râpa Secii) și Săcuța, afluenți ai Elanului pe segmentul dintre pâraiele Grumezoaia și Cășla.

⁷² *Documente hușene*, vol. II, doc. 178 și 179, p. 197-203.

⁷³ „Iar pentru aceste trii părți de moșii ce le are dum(nea)lui vornicu(l) cu răzășii săi, pe giumătate din Ivănești [Buburuzii], și pe giumătate din Tabără [presupunem că este vorba despre Talaba], și pe giumătate din Șchei(a), carii aceste moșii ce să arată mai sus stăpânești Episcopii(a) [Hușului] în 3 hotar(e) pe giumătate, și dum(nea)lui vornicu(l) cu răzășii, iarăși pe giumătate” (*Documente hușene*, vol. II, doc. 198, p. 230-231).

⁷⁴ *Ibidem*, doc. 178, p. 200.

Buburuți este numele vechi al actualului sat Ivănești din comuna Pădureni, județul Vaslui (Fig. 8). În secolele XVIII–XIX satul făcea parte din ținutul Fălciului⁷⁵. Informații despre amplasarea și mărimea moșiei Buburuți le aflăm dintr-o hotărnicie din 11 iulie 1816: „Latu(l) moșii Buburuți, ce-i zic și Ivăneștii, parte(a) ban(ului) Gheorghii Beldimanu și [...] mergi lungul moșii din părau(l) Sărății până(ă) în jos, în prăvalu, unde să întâlnești cu moșii Temerlenii și Șchiopenii din marginile moșii, alături și din sus și din jos tot cu Episcopie își dispart – 132 – Apus”⁷⁶. După cum reiese din acest document, dar și din testament, Gheorghe Beldiman a stăpânit numai jumătate din moșia Buburuți sau Ivănești, cealaltă jumătate fiind a Episcopiei Huși, cu care banul se afla în proces.

Despre bucata de moșie „**bătrânul Mânjii**”, aflată între moșiile Șcheia și Buburuți, avem mai multe informații într-un document din 3 august 1816, prin care, din porunca isprăvniceii ținutului Fălciu, s-au hotărnicit părțile de moșie ale familiei răposatului spătar Constantin Rosetti aflate în Ivănești, pe pâraul Sărata, ținutul Fălciu⁷⁷. Vedem astfel că moșiile Buburuți și bătrânul Mânjii trecuseră din posesia lui Iancu Beldiman în cea a cumnatului său spătarul Constantin Rosetti.

În afară de moșiile enumerate, Iancu a mai primit „șase pogoane de vie cu locul lor la **Nicorești**” și trei pogoane de vie la Iezăreni. Dealurile Nicoreștilor, bine cunoscute atât în trecut cât și în prezent pentru podgoriile întinse, precum și pentru calitatea vinurilor obținute în zonă, se află la nord-vest de Tecuci, în județul Galați. În secolele XVIII–XIX, satul și târgul Nicorești aparțineau administrativ de ținutul Tecuci⁷⁸.

În privința satului **Ezăreni (Iezăreni)**, deși sunt mai multe localități cu acest nume în Moldova, mențiunea din testament, că se afla în ținutul Iașilor, ne ajută să-l identificăm precis, la sud de orașul Iași, lângă Horpaz⁷⁹, nu departe de Cornești, o altă moșie a familiei Beldiman. În secolele XVIII–XIX, Iezărenii au fost în proprietatea Mănăstirii Socola, iar cataografiile menționează între ocupațiile principale ale locuitorilor viticultura și pomicultura⁸⁰. La 1820, spătarul Dimitrie Beldiman avea la Iezăreni doi vieri scutiți de bir⁸¹.

⁷⁵ *Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 157; *Marele dicționar geografic al României*, ed. George Ioan Lahovari, C. I. Brătianu și Grigore Tocilescu, vol. IV, București, 1901, p. 74.

⁷⁶ *Documente hușene*, vol. II, doc. 243, p. 293.

⁷⁷ *Ibidem*, doc. 244, p. 293-295.

⁷⁸ *Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 775-776.

⁷⁹ În prezent, în comuna Miroslava, județul Iași.

⁸⁰ *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820–1845)*, II, *Ținutul Iași. Partea I (1820)*, editori Marius Adumitroaiei, Mircea Ciubotaru și Silviu Văcaru, Iași, Editura StudIS, 2011, p. 275-277; *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 462-463.

⁸¹ *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 462. Dimitrie Beldiman mai avea vieri scutiți de bir și pe alte moșii din zonă în care existau podgorii: Socola, Bârnova și Todirelu (*Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 457, 459).

Iancu a murit de tânăr și, pentru că nu a avut urmași direcți, averea sa a rămas, „după pravilă”, fraților săi. De fapt, cea care a moștenit cea mai mare parte a averii lui Iancu a fost sora sa Anastasia și soțul acesteia Constantin Rosetti. Motivul principal pentru care Anastasia a fost privilegiată la împărțirea averii răposatului ei frate pare să-l fi constituit rămășița de zestre pe care tatăl său, nereușind să o achite, o lăsase, cu limbă de moarte, să fie împlinită de fiii săi. Datoria a fost achitată cu prisosință la 1 februarie 1796, când Maria vorniceasa, soția răposatului Gheorghe Beldiman, dăruia clucerului Constantin Rosetti, ginerele său: „toată parte(a) de moșii din Șchee, i din Buburuzi, i din Ivănești, ce sint la ținut(ul) Fălciului, zăci pogoane de vii la Dric ot Huș(i), cinci (i)epi cu mânzi, cinci vaci cu viței, patru boi, un cal de călării(e), un capot, un (...)z de argint”⁸². În plus, special în contul zestreii restante, ginerele mai primea: „cinci sălașă țigani ce rămăsă din zăstri neluatu [...] și, peste țigani(i) de zăstri, 500 de lei”⁸³. Pe lângă lichidarea datoriei, vor fi existat și alte motive familiale pentru care Anastasia a fost desemnată moștenitoarea fratelui ei. Este posibil ca Iancu, necăsătorit și fără urmași direcți, să fi fost mai apropiat de familia surorii sale, care avea șapte copii. O dovadă în acest sens poate fi și faptul că, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, moșia Ivănești (Buburuzi) din ținutul Fălciu a fost stăpânită de Matei Rosetti⁸⁴, unul dintre nepoții de soră ai lui Iancu Beldiman.

Moșiile lăsate lui Filip Beldiman

Lui Filip, cel de-al treilea fiu al său, vornicul Gheorghe Beldiman îi lasă moșiile Șişcani, Curieci și Bălănești, precum și părți din moșiile Deleni și Grozești, toate la ținutul Fălciului, câteva pogoane de vie pe dealul Copou din Iași și, în același oraș, locuri de dughene. Pe lângă acestea, estimând că partea lui este mai mică decât cea lăsată fraților săi, tatăl precizează în testament să i se dea lui Filip „mai mult din țigani i vite”.

Satul⁸⁵ și moșia **Șişcani** apar în documente la sfârșitul secolului al XV-lea, în urma divizării moșiei Hocenii. De la valea pârâului Larga (acum Bujorul), unde se afla așezarea, „moșia s-a numit Larga” pentru un timp, după cum ne informează Gheorghe Ghibănescu⁸⁶. Nu știm când au devenit Beldimani stăpâni la Șişcani, însă ei nu au deținut decât o parte din moșia cu acest nume, cealaltă parte rămânând proprietate răzeșească, după cum dovedesc și numele după care erau identificate cele două moșii și sate în secolul al XIX-lea: Șişcanii

⁸² *Documente hușene*, vol. II, doc. 210, p. 243.

⁸³ *Ibidem*, doc. 210, p. 243.

⁸⁴ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 134.

⁸⁵ În prezent, sat în comuna Hocenii, județul Vaslui (Fig. 8).

⁸⁶ *Surete și izvoade (Documente slavo-române)*, ed. Gheorghe Ghibănescu, vol. VII, Iași, 1912, p. LI-LIV și 173-174.

Răzeși și Șișcanii Boierești⁸⁷. Este posibil ca Gheorghe Beldiman să fi moștenit de la tatăl său o parte din moșie pe care, ulterior, a extins-o prin cumpărarea unor proprietăți răzeșești. Procesul nu a fost însă unul facil, deoarece moșia se afla într-o zonă (Șișcani, Hocenii și Barboși, de-a lungul pâraielor Răgoaza și Bujorul) cu numeroase proprietăți răzeșești, pe care Gheorghe Ghibănescu o caracteriza ca fiind foarte fluidă în privința transferurilor și drepturilor de proprietate⁸⁸. De pildă, în 1777, banul Gheorghe Beldiman a cumpărat de la Carp Joimirul a treia parte a Gălușceștilor, pe care a înglobat-o în moșia Șișcani. Achiziția a ajuns însă pricină de proces, pentru că proprietatea mai fusese vândută o dată unor mazili din Deleni⁸⁹. În hotarnica Șișcanilor, din 20 septembrie 1783, se dau și dimensiunile moșiei (88 funii lățimea, iar lungimea din „apa Largăi, zisă a Șișcanilor, până în apa Bujorului, zisă a Oțelenilor”⁹⁰), care, era împărțită pe 3 bătrâni: Mihail, Vlad și Curiac⁹¹.

De la Filip Beldiman, care s-a călugărit, moșia Șișcani a ajuns la fratele său mezin, Dimitrie, care deținea și Hocenii. Dacă în *Condica Vistieriei Moldovei* din 1816, spătarul Dimitrie Beldiman este menționat ca proprietar al Șișcanilor și Hocenilor, din ținutul Fălciului⁹², în catagrafia din 1820 nu apare decât ca stăpân al Hocenilor. În schimb, pe lângă „Hocenii spatarului Dimitrachi Beldiman”, mai sunt menționate moșiile răzeșești „Șișcani” și „Hocenii răzeșești”⁹³. Pentru a nu exista confuzii, considerăm că, având hotare comune și același proprietar, moșiile boierești Șișcani și Hocenii au fost unificate, pentru un timp, după cum reiese și din alte surse, întinzându-se de la Șișcani până la vărsarea pârâului Saca în Elan⁹⁴. Când s-au împărțit moșiile între descendenții lui Dimitrie Beldiman, cele două proprietăți au fost divizate din nou, Șișcanii

⁸⁷ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 1151.

⁸⁸ „Nici într-o parte proprietatea răzeșească n-a fost hrentuită mai tare ca în aceste văi, unde actele de vânzare sunt foarte dese, procesele la Divan nesfârșite și proprietatea a fost de-a pururi teatrul tuturor prefacerilor” (*Surete și izvoade*, vol. VII, p. LI).

⁸⁹ *Documente hușene*, vol. II, doc. 155 și 156, p. 173-174.

⁹⁰ Hidronimia zonei a suportat modificări în timp, situație care poate crea confuzii. Conform hărților actuale, dar și a mărturiilor orale ale locuitorilor din zonă, numele actual al pârâului care străbate satele Șișcani, Tomșa și Hocenii este Bujorul și nu Larga, iar numele pârâului care trece prin Oțeleni este Răgoaza (numit pe o mică secțiune spre vărsare și Oțeleni) și nu Bujorul. Cele două pâraie se varsă în pârâul Cășla, affluent al Elanului. Pentru hidronimia văii Elanului, vezi și subcapitolul lui Gh. Ghibănescu, *Apa Elanului*, în *Surete și izvoade*, vol. VII, p. I-VII, în special p. II.

⁹¹ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LI-LIV.

⁹² Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816...*, p. 84.

⁹³ *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 316-137.

⁹⁴ Vezi un document din 1824, referitor la împresurarea moșiei „Hocenii, ce să zice și Șișcanii” (*Surete și izvoade*, vol. VII, p. 172-182; vezi și *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 540, vol. I₂, p. 1151).

(boierești) trecând în proprietatea fiului mai mic al lui Dimitrie Beldiman, postelnicul Iordache Beldiman⁹⁵.

Testamentul precizează că moșia Șișcani mai era numită și „**moșia Băneșii**”, denumire asupra căreia deocamdată nu putem decât specula. La fel ca și în cazul Pălădeștilor⁹⁶, câteva dintre moșiile familiei Beldiman fuseseră mai înainte posesiuni ale Cantemireștilor, pe care Beldimani i-au slujit cu credință. Din cele 23 de moșii ale lui Antioh Cantemir, 18 se aflau în ținutul Fălciu, pe Elan și Sărata. Toate aceste moșii din ținutul Fălciu au fost moștenite de fiica lui Antioh Cantemir, Anița, căsătorită cu banul Theodor Paladi⁹⁷. În documente ea apare ca „Anița Pălădoae băneasa”, de unde ar putea proveni și termenul „moșia Băneșei”, amintit în testamentul vornicului Gheorghe Beldiman⁹⁸.

Curiecii (sau Curiacii, sat dispărut în prezent) era așezat pe valea pârâului Larga (acum Bujorul), în ținutul Fălciului, la sud-est de actualul sat Hoceni din județul Vaslui⁹⁹. Moșia Curiecii a fost cumpărată de cămărașul Grigore Beldiman la 10 aprilie 1707, împreună cu moșia Grozești, de la Arhire pivnicerul din Huși¹⁰⁰. Moșia se învecina de-a lungul văii pârâului Larga cu moșia Hocenii – în care a și fost înglobată –, la un capăt se învecina cu moșia Talaba, iar la altul cu moșia Micșuneștii (sau Micșineștii)¹⁰¹.

Moșia **Bălănești** se afla alături de moșia Curiecii și aparținea tot de ținutul Fălciului. Satul Bălănești (fost Terpești), în prezent dispărut, se afla pe coasta dealului Bălănești, deal care flanchează pâraiele Bujorul și Cășla, la sud-

⁹⁵ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 1151.

⁹⁶ Zamfira Pungă, *Informații cu privire la proprietăți ale familiei boierilor Palade din Moldova (sec. al XVII-lea – prima jumătate a sec. al XVIII-lea)*, în „Cercetări istorice”, serie nouă, XXI-XXIII, 2002-2004, Iași, 2007, p. 233-268.

⁹⁷ Moșiile pe care le primește Anița sunt enumerate într-un izvod din 17 ianuarie 1733, semnat de comisul Constatin Cantemir: Goruneștii, Glodenii, Lungenii, Plăvițeștii, Plotuneștii, Furchișenii, Hurdugii, Căpșăștii, Plopenii, Viltoteștii, Siliștenii, Frijenii, Berehoștii, Jidanii, Buburuzii, Delenii ot Contăș, Chircanii, Timirlenii, Dăneștii, Ciocanii, Murariu, Tabăra și Topul (*Surete și izvoade*, vol. VII, p. XXVI).

⁹⁸ Chiar dacă Șișcanii nu apar expres menționați între moșiile Aniței Pălădoae, nu excludem ca ea să fi stăpânit părți din această moșie. De asemenea, și alte „băneșe”, contemporane cu Gheorghe Beldiman, au mai avut moșii în zonă. O cercetare mai detaliată a istoriei satelor Șișcani și Hoceni, coroborată cu analiza toponimiei zonale (vezi în apropiere localitatea Lunca Banului), ar putea aduce mai multe clarificări în această privință.

⁹⁹ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 328-329; vezi și *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LVIII, LXXVIII-LXXIX, 147, 155-156, 172, 175 și 176.

¹⁰⁰ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. 146-147.

¹⁰¹ *Ibidem*, p. 153, 155.

est de satul Deleni, spre Gușitei¹⁰². În hotarnica Bălăneștilor, din 20 iulie 1784, moșia era împărțită pe trei bătrâni: Bălan, Mihoci și Pătrul. Moșia se întindea din apa Bujorului, la vest, până în pâraul Saca (acum Valea Seacă / Râpa Sacă) la est, și din hotarul moșiei Talaba, în jos, până în Giurcani. Suprafața totală a moșiei era de cca 350 ha. Satul Bălănești a dispărut încă de la 1700, însă a rămas moșia cu același nume¹⁰³.

Deleni¹⁰⁴, din ținutul Fălciului, era așezat pe coasta celui mai înalt deal din văile ce dau în Elan, după cum ne informează Gheorghe Ghibănescu. Moșie răzeșească veche și mare, mărginită la est de pâraul Bujorul și râul Elan și la vest de pădurea și pâraul Barboși, Delenii au cuprins treptat mai mulți bătrâni, cu satele respective – Căpșești, Terpești, Golășei, Hurdugi și Micșunești¹⁰⁵ –, astfel încât numai părțile răzeșești măsurau cu totul vreo 860 ha, la 1790¹⁰⁶. Doar o mică parte din Deleni a intrat în proprietatea familiei Beldiman, prin intermediul cumpărăturilor făcute de Grigore Beldiman la începutul secolului al XVIII-lea¹⁰⁷. Nu știm sigur care era „partea Ursului”, din Deleni, pomenită în testamentul lui Gheorghe Beldiman din 1790, însă este posibil să fi fost o parte din satul Chițivoești. După informațiile lui Ghibănescu, banul Gheorghe Beldiman moștenește o mică parte din „bătrânul Ursului, ficior Lucăi Deleanului” de la tatăl său. Este posibil ca apoi să mai fi cumpărat și alte hlize de moșie de la urmașii Ursului, care și-au vândut sau donat ocinile strămoșești¹⁰⁸.

Filip am mai primit și „partea Frijii din moșia Grozești”. **Frija** (sau **Frijenii**) din ținutul Fălciului, sat acum dispărut, se afla la sud-est de actualul sat Plotonești, din județul Vaslui¹⁰⁹. Gheorghe Ghibănescu precizează că numele „Frija” provine de la Anghelina Frijoae, fata lui Crăciun Curiace¹¹⁰. Termenul se păstrează și astăzi, sub forma hidronimului *Frigenii*, după care este identificat pâraul care străbătea zona unde a existat în secolele XVIII–XIX moșia cu același nume. Moșia Frija se învecina la sud cu moșia Micșuneștii și, la fel ca aceasta din urmă, a fost înglobată în moșia Grozești, la care ne vom referi mai încolo.

¹⁰² Se învecina cu un sat dispărut, Chițivoeștii, ambele aflate între pâraiele Răgoaza și Bujorul, în apropierea vărsării acestora în pâraul Cășla (*Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 49).

¹⁰³ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LXXX-LXXXII.

¹⁰⁴ Comuna Hoceni, județul Vaslui (Fig. 8).

¹⁰⁵ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 348-349.

¹⁰⁶ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LXXVII.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. LX, p. 146-147.

¹⁰⁸ De exemplu, în 1709, Băluța, fata Ursului, își donează proprietatea sulgerului Talabă, care a alipit-o moșiei sale Talaba. Aceasta a fost apoi vândută vistiernicului Ștefan Luca, care, la rândul său, a lăsat-o moștenire fiului său stolnicul Toma Luca, iar acesta fiului său, sulgerul Alexandru Luca (*ibidem*, p. LXXVII-LXXIX, 149).

¹⁰⁹ *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 431.

¹¹⁰ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. 176.

În afară de moșiile menționate mai sus, Gheorghe Beldiman i-a mai lăsat fiului său Filip șase pogoane de vie pe dealul Copou din ținutul Iași (acum în orașul Iași) și un loc de dughene de crâșmă în Târgul Făinii, din orașul Iași.

Moșiile lăsate lui Dimitrie Beldiman

Lui Dimitrie, mezinul familie, tatăl său îi lasă partea cea mai mare și cea mai importantă, respectiv Hocenii, moșia principală a familiei, Grozeștii, cu părți din Micșinești, Mușata, Grumăzoaia, părți de moșie de pe râul Crasna, alte părți de moșie la Știoborăni, un loc de casă în Iași, 12 pogoane de vie la Hocenii, locuri de crâșmă și de prisăci.

Hocenii¹¹¹ din ținutul Fălciului sunt atestați la sfârșitul secolului al XV-lea, în contextul unor succesiuni și delimitări de proprietăți. Spre sfârșitul secolului al XVII-lea moșia Hocenii era împărțită pe doi bătrâni: al lui Pașco Răzlog și al lui Marco. La 1699, partea lui Pașco Răzlog a fost dăruită de Antioh Cantemir lui Grigore Beldiman, pentru a răsplăti credința cu care acesta din urmă l-a slujit pe fratele domnului, Dimitrie Cantemir. Beldimani și-au mărit treptat moșia prin cumpărarea altor proprietăți de la urmașii lui Marco, respectiv ai celor doi copii ai acestuia, Mihăilă Mânja și Maria lui Ion Șișcanul, măturii certe păstrându-se din anii 1763 și 1764¹¹². La 1787, banul Gheorghe Beldiman întocmește hotarnica moșiei, ale cărei hotare erau parțial delimitate de pâraiele Saca, Larga și Elan¹¹³. Moșia avea seliște, câmp, pădure¹¹⁴, iaz, moară¹¹⁵, curte și biserică boierească¹¹⁶ și se învecina cu alte moșii beldimănești: Șișcanii, Curieci și Bălănești. Această vecinătate a generat în timp – în concordanță și cu interesele proprietarilor –, diverse reconfigurări ale hotarelor precum și

¹¹¹ În prezent, sat și comună în județul Vaslui (Fig. 8).

¹¹² *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LVI-LVII.

¹¹³ *Ibidem*, VII, p. LIV-LVII.

¹¹⁴ În catagrafia fiscală din 1820, moșia Hocenii a spătarului Dimitrie Beldiman este înregistrată ca moșie de starea a III-a, cu pădure și câmp, cele 86 de familii ocupându-se, în principal, cu lemnăria și plugăria (*Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 317).

¹¹⁵ Pe harta Moldovei din 1771 se văd mai multe mori pe cursurile pâraielor Cășla, Bujorul și Răgoaza, una chiar pe locul unde ar trebui să fie marcat satul Hocenii (Fig. 7).

¹¹⁶ Biserica, din lemn, cu hramul Sfântul Gheorghe, a fost reconstruită la 1820 de Dimitrie Beldiman (Nicolae Stoicescu, *Repertoriul bibliografic al localităților...*, p. 362). În prezent, biserica este declarată monument istoric („Monitorul Oficial al României”, partea I, nr. 67 bis / 1.10.2010, <http://www.cultura.abt.ro/Files/GenericFiles/LMI-2010.pdf>, accesat la 25.03.2014).

schimbări în statutul administrativ a localităților de pe moșie¹¹⁷. La 1859, localitatea Hocieni era considerată târgușor, cu mai multe iarmaroace anuale¹¹⁸.

Satul **Grozești**, acum dispărut, se afla în ținutul Fălciu, pe valea Elanului, între actualele sate Hurdugi și Gușiței din comuna Dimitrie Cantemir, județul Vaslui¹¹⁹. În secolul al XVIII-lea, Grozeștii se împărțeau în două: Grozeștii de Sus și Grozeștii de Jos¹²⁰. La 10 aprilie 1707, cămărașul Grigore Beldiman cumpără moșia Grozeștii de Sus, împreună cu moșia Curiecii, de la Arhire pivnicerul, din Huși¹²¹. Moșia se mărginea la nord cu moșiile Micșunești și Grumezoaia, la sud se apropia de capătul pârâului Mușata, la vest avea ca reper malul drept al Elanului iar la est valea pârâului Todireasa¹²².

Moșia **Micșunești** sau Micșineștii, se situa la sud-est de satul Hurdugi. După cum precizează Gheorghe Ghibănescu, în partea de jos a moșiei Curiecii se afla „trupul Micșineștilor, zis și Futelești, ca unul ce făcea parte din moșia lui Petre Micșin din Deleni, care moșie [Deleni] se întindea din dealul Barboșilor, trece apa Bujorului (acum Răgoaza), dădea în apa Largăi (acum Bujorul) și atingea Elanul, în partea Futeleștilor”¹²³. Satul Futelești a fost înglobat în satul Hurdugi, mahalaua de peste Elan. Un reper actual în localizarea satului și moșiei Futelești îl poate constitui și Dealul Fitileasa (fost Futileasa)¹²⁴. Dimensiunile Micșineștilor sunt precizate în hotarnica din 1 august 1777. Conform acestui document, moșia se întindea de la pârâul Saca (afluentul Elanului) până în valea pârâului Todireasa și se învecina cu moșiile Frijeni, Guzari și Grozești¹²⁵.

Satul **Mușata** se află pe pârâul Mușata iar părțile de moșie cu acest nume stăpânite de vornicul Gheorghe Beldiman erau mai spre nord de izvoarele pârâului respectiv.

Satul **Grumezoaia**¹²⁶ este așezat pe malurile pârâului cu același nume, afluent al Elanului. Așezare răzeșească atestată în secolul al XV-lea, localitatea s-a mărit în timp prin unirea cu alte sate învecinate, numele unora păstrându-se în toponimia locală (mahalaua Plopeni). Se pare că poziția inițială a satului a fost mai jos de actuala localizare iar moșia răzeșească se întindea pe vreo 6 km de-a

¹¹⁷ *Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 540.

¹¹⁸ Victor Tufescu, *Târgușoarele din Moldova și importanța lor economică*, București, 1942, vezi fig. 1 și p. 94-95.

¹¹⁹ *Tezaurul toponimic...*, vol. I, p. 500.

¹²⁰ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LIX.

¹²¹ Pentru dimensiunile moșiei vezi: *ibidem*, p. LX, 146-147.

¹²² *Ibidem*, p. LIX.

¹²³ *Ibidem*, p. LVIII.

¹²⁴ Există și un pârâu Fitileasa, afluent al pârâului Guzarul (vezi Harta digitală a județului Vaslui: <http://vaslui-county.map2web.eu/>, accesat la 25.03.2014).

¹²⁵ *Ibidem*, p. LIX și 152-153.

¹²⁶ În prezent, în comuna Dimitrie Cantemir, județul Vaslui (Fig. 8).

lungul pârâului Grumezoaia¹²⁷. Nu știm la ce dată a ajuns Gheorghe Beldiman stăpân peste părți din Grumezoaia.

Deoarece se învecinau sau chiar aveau hotare comune, moșiile Șișcani, Hoceni, Curieci, Bălănești, Micșunești, Grozești, Mușata, Grumăzoaia și „alte părți dimpregiur din Elan, ce s-or alege” au alcătuit un domeniu funciar considerabil.

Gheorghe Beldiman a stăpânit și „**partea Clinii**”, de pe râul Crasna (afluent al Bârladului), din ținutul Fălciu, moșie a cărei localizare nu am reușit să o aflăm. Pe baza unor indicii conjuncturale, presupunem că ar putea fi o parte din moșia Crăsnășeni¹²⁸, de pe apa Crasnei, aflată scurt timp în proprietatea banului Gheorghe Beldiman¹²⁹.

Satul **Știoborâni**, unde Gheorghe Beldiman mai avea niște părți de moșie pe care le lasă tot fiului său Dimitrie, se află în prezent în comuna Solești, județul Vaslui¹³⁰.

Pe lângă moșiile enumerate mai sus, Dimitrie Beldiman a mai primit de la tatăl său 12 pogoane de vie la Hoceni, locuri de prisăci în ținutul Fălciului și locuri de crâsmă în târgurile Fălciu și Vaslui. În lipsa unor informații suplimentare, este dificil să localizăm numărul și locurile **prisăcilor** pe care le stăpânea Gheorghe Beldiman. Se cunoaște însă că, la 1762, un Simion Turbat mazil i-a donat stolnicului Gheorghe Beldiman un loc de prisacă în Bunești¹³¹, pe râul Crasna, și un alt loc de prisacă la Popești¹³², pe râul Lohan, ambele la ținutul

¹²⁷ *Marele dicționar geografic al României*, vol. III, 1900, p. 658-659; *Surete și izvoade*, vol. VII, p. XXXVII-XLIV; *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 501. Pe harta lui Bawr satul este amplasat greșit, pe malurile Elanului (Fig. 7).

¹²⁸ Posibil să fie vorba despre o fostă moșie de lângă satul Târzii, comuna Oltenesti, județul Vaslui, care-i mult mai aproape de Hoceni, spre deosebire de actualul sat Crăsnășeni, comuna Tătăreni, județul Vaslui, aflat tot pe râul Crasna, însă mult mai la nord (*Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 311).

¹²⁹ La 17 mai 1780, Constantin Moruzi poruncește autorităților locale să hotărască moșia Crăsnășeni de pe apa Crasnei, care a fost a Ilincăi, sora paharnicului Iordache Lambrino, moșie ajunsă sub stăpânirea Episcopiei Hușului. Anterior acestei date, paharnicul Lambrino i-a vândut moșia banului Gheorghe Beldiman însă acesta nu putut să o păstreze deoarece vornicul Ilie Costache, „cu protimisire rudeniei, neîngăduind pe banul Beldiman, au fost luat moșie ace(a)sta la a sa stăpânire”. De la vornicul Costache moșia a ajuns apoi în stăpânirea Episcopiei Hușului, care i-a înapoiat-o Ilincăi (*Documente hușene*, vol. II, doc. 166, p. 185; vol. III, doc. 151a, p. 145-146).

¹³⁰ Despre satul și moșia Știoborâni vezi și *Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 1157-1158.

¹³¹ Nu credem că este vorba despre actualul sat Bunești, comuna Bunești-Averești, județul Vaslui, care este prea departe de locul în care erau concentrate posesiunile beldimănești din ținutul Fălciului. Vezi și *Marele dicționar geografic al României*, vol. II, p. 74.

¹³² Fost sat și moșie pe râul Lohan, lângă actualul sat Curteni, comuna Oltenesti, județul Vaslui (*Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 931).

Fălciului, în schimbul unor servicii făcute de stolnic¹³³. Un an mai târziu, în 1763, Vasile Costache biv vel ban îi dăruiește lui Alexandru, fiul lui Gheorghe Beldiman – probabil în calitate de naș de botez –, „un loc de prisacă, cu pomi cu tot” în Valea Merilor, pe apa Lohanului, ținutul Fălciu¹³⁴. Presupunem că acestea sunt, măcar în parte, prisăcile nenominalizate din testamentul lui Gheorghe Beldiman.

De asemenea, mezinul a primit și „**locul caselor din Eși**”, cumpărat de tatăl său, biv vel stolnicul Gheorghe Beldiman, de la căpitanul Vasile Rață, la 28 iulie 1765¹³⁵. Pe locul respectiv, aflat pe Ulița Târgului de Sus, în apropierea Mănăstirii Sfântul Spiridon, Dimitrie Beldiman nu a mai construit case boierești, ci a înființat o importantă piață comercială – medeanul Sfântul Spiridon¹³⁶.

După ce și-a preluat moștenirea, Dimitrie Beldiman a continuat eforturile părintelui său de a „rotunji” moșiile de pe Elan, prin diverse achiziții funciare. În 1810, cumpără o fâșie de 100 stânjeni (o hliză îngustă de 223 m) pe care o alipește moșiei Hoceni¹³⁷. La 14 septembrie 1811, stolnicul Dimitrie Beldiman cumpără la mezat moșia Câșla (Zabulich-Goești), de 120 ha, amplasată între moșiile Bălănești și Chițivoești¹³⁸. Pe harta Moldovei din 1769–1771, satul Câșla este așezat la confluența celor două brațe ale pârauului Câșla: Bujorul și Răgoaza (Fig. 7). În *Condica Vistieriei Moldovei* din 1816 spătarul Dimitrie Beldiman este menționat ca proprietar al Câșlei, din ocolul Mijlocului, ținutul Fălciului, în care locuiau 45 de birnici și 4 scutelnici¹³⁹. La 1820, moșia este înregistrată ca moșie de câmp, de starea a II-a, ocupațiile principale ale celor 80 de familii fiind agricultura și căraușia¹⁴⁰. Tot la 1820, spătarul Dimitrie Beldiman mai apare înregistrat ca proprietar al moșiei Vorontărești, cu 54 de familii, în ocolul de Sus, ținutul Roman¹⁴¹.

Ca și tatăl său, Dimitrie Beldiman a fost preocupat să-și reglementeze precis statutul juridic și hotarele moșiilor, prin întocmirea de planuri topografice

¹³³ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. 171.

¹³⁴ *Ibidem*, p. 171. Valea Merilor, fost sat și moșie la nord-est de actualul sat Olteneschi (spre Curteni), comuna Olteneschi, județul Vaslui (*Tezaurul toponimic...*, vol. I₂, p. 1271).

¹³⁵ Traian Ichim, *Actele caselor Consulatului rosienesc (azi strada Unirii)*, în *IN*, 6, 1926-1927, doc. CXXXIX, p. 188, republicat și în: *Documente privitoare la istoria orașului Iași*, vol. VI, *Acte interne (1765–1770)*, ed. Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 2004, doc. 658, p. 577.

¹³⁶ Despre înființarea pieței Sfântul Spiridon vezi: Dan Dumitru Iacob, *op. cit.*, p. 163-211, și în special p. 167 și p. 170-177.

¹³⁷ *Surete și izvoade*, vol. VII, p. LIX.

¹³⁸ *Ibidem*, p. LXXXIII-LXXXIX și 120-122; *Tezaurul toponimic...*, vol. I₁, p. 256, vol. I₂, p. 1338; *Marele dicționar geografic al României*, vol. II, 1899, p. 518.

¹³⁹ Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816...*, p. 84.

¹⁴⁰ *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, p. 315.

¹⁴¹ *Ibidem*, p. 122.

și, în cazul situațiilor litigioase, prin apelul la instituțiile judecătorești. La 29 mai 1813, postelnicul Dimitrie Beldiman, prin „ingineriul Mihail Tenedie medelnicer”, și-a întocmit planul tuturor moșiilor sale¹⁴². În octombrie 1824, el hotărânicește din nou moșia Hoceni, care a fost încălcată de răzeșii de pe moșia Futileștii de Jos sau Micșunești¹⁴³.

Vornicul Gheorghe Beldiman – calități administrative, morale și spirituale

Fără îndoială, vornicul Gheorghe Beldiman dovedește calități de gospodar. Harnic, energic, organizat, cu spirit practic, el își administrează eficient averea, pe care o mai și sporește, deși nici pagubele nu-l ocolesc. Preocupat de consolidarea juridică a patrimoniului funciar pe care îl deține, el își hotărânicește proprietățile, atât cele rurale, cât și cele urbane¹⁴⁴, și nu ezită să se judece pentru încălcarea drepturilor sale până și în Divanul domnesc. Atunci când o face însă se călăuzește de principii sănătoase, cum ar fi cinstea, respectarea dreptului de proprietate și încrederea în actul de justiție. Din aceste motive, este aspru cu cei care, cu bună știință, îi încalcă drepturile, milostiv cu cei apropiați și dispus să îndrepte lucrurile atunci când el însuși greșește. De pildă, la 17 mai 1790, cu numai câteva zile înainte ca vornicul Gheorghe Beldiman să-și scrie testamentul, Divanul Moldovei îi somează pe câțiva răzeși din Șişcani să se prezinte la judecată, ca să „răspundă pentru obrăznicie ce au făcut de au intrat în moșia dum(i)sale vor(ni)cului” pe care au dijmuit-o. Deși paguba a fost recuperată, vornicul a solicitat să se judece tocmai pentru a pedepsi îndrăzneala făptașilor, care nu puteau nega că au făcut-o în necunoștință de cauză de vreme ce moșia fusese „stălpită cu pietri hotară în anul trecut”¹⁴⁵.

Gheorghe Beldiman este însă rezonabil atunci când el însuși greșește, după cum dovedește un alt litigiu de proprietate, din 16 august 1777, prin care domnul Grigore Alexandru Ghica întărește câtorva mazili din ținutul Fălciu dreptul de proprietate asupra unei a treia părți din moșia Curiecii. Această parte

¹⁴² *Surete și izvoade*, vol. VII, p. 172.

¹⁴³ Una dintre concluziile comisiei de ancheta este că, cercetând actele vânzătorilor, „acum să văd dezvălitate felurime de chipuri și vicleșuguri răzășăști, vânduți câte în două și trei locuri. Unile și acealeași neamuri, unul și acealaș(i) loc cu numiri schimbate, precum și acești curgători din Crăciun Curiac, vânduți într-o parte cu nume de Șişcani, într-alta cu nume de Hoceni. Și, în sfârșit, poreclind locul, mai vând și cu nume de Curiecii, care aducându-să la părintele d(umi)sale postelnic, acum să văd că ș-au cumpărat câte doao și trei rânduri drept lucrul său” (*ibidem*, p. 171-182, în special, 176).

¹⁴⁴ Vezi, de exemplu, hotarnica moșiilor de pe valea Elanului, din 1783, hotarnica moșiei Hoceni, din 1787, hotarnica locului de case, din Iași, cumpărat de la Vasile Rață, din 1785 (*ibidem*, p. LIV-LVII și 147-156; Ichim, *Actele caselor Consulatului rosienesc...*, doc. CLXIX, p. 194-195).

¹⁴⁵ Biblioteca Academiei Române, Documente istorice, doc. 928/CCXXXIII.

era proprietatea lor de drept, însă fusese „cuprinsă” de banul Gheorghe Beldiman laolaltă cu alte părți din moșia Curiecii, pe care banul le cumpărase de la Safta, soția răposatului paharnic Vasile Adam¹⁴⁶. Este puțin probabil ca Gheorghe Beldiman să fi încălcat intenționat pământul mazililor. Mai curând suspectăm o neînțelegere datorată, probabil, deficiențelor legate de actele de proprietate, în multe cazuri acestea fiind pierdute, incomplete sau confuze, situația fiind și mai complicată din cauza fărâmițării proprietăților și schimbării frecvente a proprietarilor. După cercetarea documentelor prezentate de mazili, banul și-a mandatat vechilul să nu întreprindă nici o acțiune împotriva lor, recunoscându-le acestora dreptul de proprietate. Iată așadar că, deși ar fi putut să speculeze situația în propriul folos, Gheorghe Beldiman a acționat cinstit, fapt care nu poate decât să îi confirme calitățile morale.

Preocuparea vornicului Gheorghe Beldiman pentru protejarea patrimoniului familial reflectă, în primul rând, mentalitatea categoriei sociale din care făcea parte, statutul boierimii fiind indisolubil legat de stăpânirea funciară, pământul fiind cea mai sigură și profitabilă resursă economică¹⁴⁷. Originea și identitatea familiei sale, prestigiul social și chiar valorile morale sunt puternic ancorate și justificate prin deținerea de moșii¹⁴⁸. Averea îi legitimează apartenența la vechea și marea boierime a țării, prin ascendenții iluștri, reali sau închipuiți, de la care moștenește diferite moșii. În acest sens, iată ce adaugă la sfârșitul *Genealogiei* sale din 1775, documentul în sine fiind o altă dovadă a preocupărilor pentru legitimarea statului său social:

„Iar de pe muma mumei noastre ne tragem din Neniul, care Neniul se trage din Gavrilăș Mateiaș ce a fost logofăt mare, care și moșia Bolcești de la Cernăuți de la Gavrilăș logofătul până acum n-a ieșit de la neamul nostru, cum și acum se află sub stăpânirea mea”¹⁴⁹.

Asumarea apartenenței la marea boierime a țării, care transpare și din gesturile și vorbele sale, se legitimează și prin alianțele cu alte mari familii boierești. Pe fiica sa Anastasia o mărită „cu toate cele trebuincioase ale ei, *ca pe o fată de boieriu*” (subl. ns.), mirele provenind dintr-o influență și bogată familie boierească, Rosetti. Prin soțiile a doi dintre fiii săi se înrudește cu alte mari

¹⁴⁶ *Documente hușene*, vol. II, doc. 152, p. 171-172.

¹⁴⁷ Radu Rosetti, *Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova*, vol. I, *De la origini până la 1834*, București, 1907, p. 307-315, 369; cea mai recentă evaluare la Constanța Vintilă-Ghițulescu, *Evgheii, ciocoi, moșici. Despre obrazele primei modernități românești 1750-1860*, București, Editura Humanitas, 2013, p. 54-57.

¹⁴⁸ Pentru interesul de a păstra sau de a recăștiga moșiile strămoșești, vezi și cazul comisului Ionică Tăutul (Constanța Vintilă-Ghițulescu, *op. cit.*, p. 55-56), cu care, de altfel, Beldimanii aveau relații foarte bune (Scrisoarea vornicului Dumitru Beldiman către banul Ioan Tăutu, din 24 octombrie 1821, în *Familiile boierești din Moldova...*, p. 408).

¹⁴⁹ Gheorghe Beldiman, *Γενωλογία*, f. 3 r.

familiei boierești, precum Neculce, Conachi, Greceanu, fără a mai pune la socoteală alianțele create prin căsătoriile nepoților săi, cu familiile Mavrocordat, Cantacuzino, Miculescu și altele, pe care, desigur, el nu avea cum să le anticipeze la 1790.

Este important de remarcat faptul că, prin dispoziție testamentară, vornicul Gheorghe Beldiman și-a condiționat urmașii să nu înstrăineze bunurile imobile moștenite decât în cazuri de forță majoră: sărăcire, condamnare etc. Evident că s-a gândit în primul rând la viitorul familiei Beldiman, asigurând urmașilor săi, apropiați sau îndepărtați, o solidă bază materială. Însă, deși nu o spune explicit, bănuim că luarea acestei decizii a fost alimentată și de întâmplările nefericite care, vrând-nevrând, i-au marcat viața. Cea mai mare parte a patrimoniului funciar de care dispunea la finalul vieții s-a realizat pe parcursul ultimelor două generații, a tatălui său și a sa, și a presupus depășirea multor greutăți. Amenințarea sărăciei a planat deseori asupra familiei, mai ales în timpul ultimei domnii a lui Mihai Racoviță, când – după cum am amintit înainte – tatăl său, Grigore Beldiman, fiind atras într-o conspirație, a abătut mânia domnului asupra sa și a familiei sale. Putem înțelege astfel că, la fel ca pentru mulți dintre contemporanii săi, pentru Gheorghe Beldiman averea nu are numai o justificată importanță materială sau simbolică, ci și un efect psihologic, prin faptul că-i atenuează sentimentul de insecuritate socială și-i oferă o perspectivă mai optimistă asupra viitorului urmașilor săi.

Pe lângă desemnarea succesorilor și împărțirea averii, ca un bun creștin ce este, Gheorghe Beldiman se gândește și la mântuirea sa. Deși nu-i cunoaștem toate milosteniile anterioare datei la care și-a redactat testamentul, cu siguranță acestea nu au lipsit, dovezile circumstanțiale în acest sens fiind reflectate de grija pentru biserica de la Hoceni, relația apropiată cu Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iași, cu care făcea și afaceri, preocupările pentru copierea unor cărți religioase, apetența pentru lecturile religioase și, nu în ultimul rând, modul de gândire și limbajul propriu care transpar din testament. Avem însă și câteva mărturii concrete ale generozității boierești, între care un act de la 1 decembrie 1762, prin care Gheorghe Beldiman biv vel stolnic și soția sa Măriuța fac danie preotului Neculai trei pogoane pentru răsădit vie pe moșia Hoceni, ținutul Fălciului¹⁵⁰. Motivul donației este căutarea sufletului și răsplătirea îndelungatelor slujbe ale preotului. Deși dania era acordată pe veci, ea a fost condiționată totuși prin stipularea dreptului de preemțiune a Beldimanilor de a răscumpăra dania în cazul în care beneficiarul sau succesorii vor vrea să o vândă: „Iar di ar vre(a) părintele Necolaiu, ori ficiorii sfinții sali ca să vândă ace(a) danie, să nu fii(e) volnici alții streini a o cumpăra, ci iarăș(i) din neamul nostru să o cumpere”¹⁵¹. Cei care iscălesc sunt Gheorghe Beldiman biv vel stolnic, fratele său Andrei Beldiman

¹⁵⁰ *Documente hușene*, vol. II, doc. 116, p. 143.

¹⁵¹ *Ibidem*.

biv vel comis, Alecu și Iancu Beldiman fii, respectiv nepoții primilor doi. Condiționarea donației nu este greu de explicat: Beldimanii, care și-au procurat și concentrat cu multă trudă moșiile, au dorit să fie siguri că acel petic de pământ, acordat unui „om de-al casei”, nu va cădea în mâini nevrednice, situație cu posibile consecințe negative pentru integritatea moșiei Hoceni.

Deși se desparte greu de pământul său, Gheorghe Beldiman lasă și bisericii din Hoceni două pogoane de vie în schimbul pomenirii sale, a soției, Măriuța, și a singurului său frate rămas în viață, Andrei, prin facerea a câte două sărindare anuale: unul cu începere de la Duminica Tomii și altul de la 1 august. Alegerea datelor pentru începerea acestor slujbe de pomenire nu este întâmplătoare. Duminica Tomii, prima duminică după Paști, este o sărbătoare închinată Credinței și Mântuirii și coincide, la numai o zi distanță, în credința populară, cu Luna Moților sau Paștele Blajinilor, când sunt pomeniți cei răposați¹⁵². La 1 august începe postul Adormirii Maicii Domnului, unul dintre cele mai aspre din an, dar se celebrează și Scoaterea Sfintei Cruci, sărbătoare cu o veche rezonanță în ortodoxia constantinopolitană¹⁵³. Este posibil ca Gheorghe Beldiman să fi ales această a doua dată a începerii sărindarelor la sugestia soției sale Maria, care era țarigrădeancă. În afară de slujbele care reveneau bisericii din Hoceni, testatorul lasă și în seama fiecăruia dintre fiii săi sarcina de a-l pomeni prin câte unul sau două sărindare anuale.

Tot pentru pomenirea sa, dăruiește bisericii Sfântul Constantin și Elena din Iași, un loc de 16 stânjeni aflat nu prea departe de biserică, pe șesul Bahluiului, lângă Podul Roșu. Dintr-un document din 1 ianuarie 1819, aflăm că locul respectiv, aflat în mahalaua Feredeilor (pe strada Palat, de mai târziu) îi fusese dăruit lui Gheorghe Beldiman, la 20 septembrie 1764, de către Grigore al III-lea Ghica¹⁵⁴.

Daniile direcționate către aceste lăcașuri de cult nu au legătură cu desemnarea unui posibil loc de veci, deoarece Gheorghe Beldiman nu a menționat în testament locul în care să fie îngropat. El a fost înhumat la biserica Talpalari din Iași, în cripta căreia se află osemintele multor membri ai familiei sale¹⁵⁵.

În ultima parte a testamentului său Gheorghe Beldiman transmite fiilor săi o serie de „învățăături” morale. Importanța pe care testatorul o atribuie acestor sfaturi părintești este și motivul pentru care el nu a „stricat” o diată anterioară, care, deși nu mai reflecta schimbările survenite în situația materială și socială a familiei, cuprindea „oareșcare învățăături într-însa”, pilduitoare pentru urmașii

¹⁵² Ion Ghinoiu, *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997, p. 148.

¹⁵³ <http://www.calendar-ortodox.ro/luna/august/august01.htm>, accesat la 25.03.2014.

¹⁵⁴ Traian Ichim, *Documente*, în *IN*, fasc. 7, 1928, doc. XLIV, p. 125.

¹⁵⁵ Mihai-Bogdan Atanasiu, *Biserica Tălpălari din Iași și ctitorii ei*, în *Monumentul*, vol. XI, partea 1, p. 17-38.

săi. În esență, părintele își îndeamnă copiii să trăiască în bună-înțelegere și iubire, să se ajute între ei, mai cu seamă „la vreo întâmplare de sărăcie ori de primejdie”. Fratelui mai mare îi revine rolul de epitrop și cap al familiei, calitate în care este dator să-și iubească frații mai mici ca pe proprii săi copii iar aceștia, la rândul lor, să-i dea ascultare. Gheorghe Beldiman își întărește sfaturile cu exemple din propria sa viață, amintind de relațiile deosebite care au existat între el și frații săi sau făcând aluzie la întâmplările nefericite prin care a trecut părintele său. Prin limbajul utilizat, iubirea și morala creștină sunt implicit integrate în legământul sufletesc pe care părintele îl lasă fiilor săi, legământ pe care îl „pecetluiește” cu „blagoslovenie lui Dumnezeu”, iar de nu va fi respectat, cu „înfricoșat blăstăm”.

*

Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman, deși nu este foarte lung, reprezintă o sursă valoroasă pentru istoria familiei Beldiman. Dacă informațiile privitoare la biografia personajelor menționate în diată sunt sărace, constituind cel mult confirmări ale unor situații cunoscute, cele referitoare la patrimoniul material al familiei sunt mai consistente. Acum avem o situație generală a proprietăților funciare pe care vornicul Gheorghe Beldiman le stăpânea la 1790, spre sfârșitul vieții sale, despre care vedem că sunt mult mai numeroase decât cele care pot fi identificate din catagrafiile fiscale ale Moldovei¹⁵⁶. Cea mai mare parte a moșiilor deținute de Gheorghe Beldiman a fost acumulată mai ales în decursul ultimelor două generații, prin moșteniri, daniile domnești și particulare și prin cumpărături. Concentrate în cea mai mare parte în ținutul Fălciu, aceste moșii au asigurat urmașilor lui Gheorghe Beldiman nu doar o consistentă resursă economică, ci și capitalul simbolic necesar pentru susținerea prestigiului social al unei mari familii boierești, care – dacă acordăm credit tradiției genealogice consemnate chiar de autorul testamentului prezentat aici – am putea spune că a renăscut din propria cenușă.

¹⁵⁶ De exemplu, Radu Rosetti a stabilit pe baza „Condiții liuzilor”, din 1803, că familia Beldiman stăpânea doar patru sate (Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 313).

ANEXE

*Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman, din 25 mai 1790*¹⁵⁷

<F. 1 r.>

Fiindcă tot începutul are și sfârșit, și cine vede soarele trebu(i)e să vaze și moartea. Că nimică nu prisosește omului întru cea de supt soare a sa trudă, fără decât a-și căuta ticălosul suflet și a-și pune lucrurile la orânduială după moartea sa, socotit-am și eu, fiind încă în viațe și sănătos, făcând milostivul D(u)mnezeu milă cu mine și lungindu-mi viața, ajungând în vârsta aceasta care mă aflu, om de șasezeci și cinci de ani, ca să pui și eu lucrurile mele la cale după moartea mea și să facu împărțală fiilor miei ca, după moartea mea, să-și știie fiiștecine partea lui, să nu rămâie între dânșii pricini și împărecheri.

Cele ce am socotit și am lăsat fiului meu Alexandru.

Moșie Corneștii cu toate hotărâle ei, cu heleștei, cu moară, cu vii și cu totul. Trii moșii, anume Ezărănii, Caratoneștii și Berhecei. Aceste, cumpărându-se de la mezat, s-au dat pe jumătate fiicii mele Anastasie, iar pe jumătate le dau fiului meu Alexandru. Inse, fiind că din moșiile aceste mai rămăsese un bătrân, ce se numea bătrânul lui Cașcaval, care l-am cumpărat deosebit din mezat, cum și o danie a unui Ursache dintr-o moșie Roșiorii, ce este alături cu Ezerăanii, și alte părți de primpregiur, vor merge tot în partea fiului meu Alexandru. Iar ginerile va stăpâni numai partea pe jumătate ce i s-au dat din cele ce s-au luat de la mezat, după cum arată izvodul de zestre.

Cele ce orânduiesc fiului meu Iancul.

Satul Bobeștii, moșie întreagă cu toate hotărâle ei împregiur, la ținutul Cernăuțului. Șase pogoane de vie cu locul lor de la Nicorești. Trii pogoane vie de la Ezerăni, în ținutul Eșului, și casele din Eși, din mahalaoa Tălpărilor, și părțile de moșie Șcheia de pe Sărata, i Buburuzii, ce sint alături într-un hotar, cu care avem și giudecată cu Episcopie Hușului, fiindcă le stăpânește ea de 14 ani, care moșii umblă în doi bătrâni, unul a Episcopiei, ce să numește bătrânul Popii lui Girțe, și unul al meu, ce să numește bătrânul Mânjii; fiindcă el sângur ș-au cerut partea aceasta și s-au mulțămît.

Cele ce lasu fiului meu Filipp, fiindcă elu sângur au cerut cinul călugăriei și este hotărât să se călugărească.

Moșie Șișcanii, inse ce se numește moșie Bănesii, la ținutul Fălceiului, cu loc de așăzare și cu loc de iazu. Moșiia Curieci, moșie de câmpu, puțină parte au niște răzeși într-acea moșie. Moșie Bălăneștii, iar la ținutul Fălceiului,

¹⁵⁷ Biblioteca Academiei Române, Documente Istorice, C/3.

alătura cu Curiecii, au și într-acea moșie jumătate de bătrân niște răzeși. Partea Ursului din Deleni, tot la ținutul Fălceiului, iarăși o dau lui Filipp. Șase pogoane de vie la dealul Copoiului din ținutul Eșului. Un loc de dughene de crâșmă, de furmă¹⁵⁸ de doao dughene, în Eși, la Târgul Făinii, iarăși le dau lui Filipp, cum și parte(a) Frijii din moșie Grozeștii, tot de la ținutul Fălceiului. Și fiindcă parte(a) sa mi s-au părut mai puțină și că să află năpăstuit, i să va da mai mult din țigani i din vite.

**Cele ce lasu fiului meu Dimitrache, fiind cel mai micu,
să nu vă fie cu mirare de i-ar trece ceva mai mulțșor,
ca unui născut fără de vreme, fiind cel fără vârstă.**

Satul Hocenii, moșie întreagă, cu așăzare cu biserică, și iazu cu moară, după cum arată hotarnica. Moșie Grozeștii, cu părțile din Micșinești, cu parte din Mușata, cu părțile din Grumăzoe, ce s-ar alege, i cu alte părți dinpregiur din Elan, ce s-or alege. Niște părți de moșie pe Crasna, la ținutul Fălceiului, ce să numește parte(a) Clinii, să le aleagă el și lui să rămâie. Niște părți de moșie la ținutul Vasluiului, de la Știoborăni, a unui Mardari, iarăși lui le lasu. Locul caselor din Eși, ce l-am cumpărat de la Rațe, pe cât cuprinde hotarnica, iarăși lui Dimitrache <î> lasu. Doaosprăzeci pogoane vie de la Hoceni iar a lui Dimitrachi să fie, împreună cu moșiia. Un loc de crâșmă din târgul Fălceiului, alt loc de crâșmă din târgul Vasluiului, alte locuri de priseci din ținutul Fălceiului tot lui Dimitrache le lasu. Iar doao pogoane vie din Hoceni, lângă biserică, le afierosescu bisericii, și biserica să fie datoare a-mi face pe tot anul câte doao serindare, începând unul de la Duminica Tomii și unul de la zi întâi // <f. 1 v.> // a lui avgust. Și la toate pomenile și sărindarile să se pominească și soție-mea Măriuța, împreună cu fratele meu Andrei.

Pe Alexandru, fiul meu, îl leg ca se-mi dea pe tot anul câte doao serindare, cum și cielați fii câte unu serindariu să-mi dea pe tot anul, începându-se după cum s-au zis și pomenind la fieștecare serindare și biserici pe Măriuța și pe fratele meu Andrei. Aceste toate s-or da la vreme(a) lor parte fieștecărue. Osebit pentru unu loc de 16 stânjini, în șesul Bahluiului, lângă Podul Roșu, îl închinu la biserica Sfântului Co(n)standin și Elena. Iar de mi s-ar întâmpla moartea, va rămâne *telie necochera*¹⁵⁹ soțul meu Măriuța; de să va întâmpla moarte și Măriuții, va rămâne episcop Alexandru, și Iancul fiindcă este de vârstă, și fieștecărue când ar fi vreme(a) și a fi *afteususios*¹⁶⁰ îi va da păticia sa după

¹⁵⁸ Formă.

¹⁵⁹ Stăpâna deplină a casei, capul familiei (din ngr. *τέλεια νοικοκυρά* [*téleia noikokyrá*]). Pentru traducerea cuvintelor din limba greacă am beneficiat de ajutorul colegului Leonidas Rados, cercetător la Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” din Iași, căruia îi mulțumim.

¹⁶⁰ Major, cu dreptul de a-și exercita libera voință (din ngr. *αυτεξούσιος* [*aftexoúsios*]).

cum scrie mai sus. Iar la țigani ce sînt, Alexandru să nu între la împărțală, fiindcă au luat din destul, dar din țigani lăiași va lua și el parte ca și cielalți.

Fiilor! Împărecheri între voi să nu fie; să vă iubiți unul cu altul că acolo este blagoslovenie lui D(u)mnezeu. Aveți-ne pildă pe noi, că iar am fost patru frați și am rămasu copii mici de părinți, fără de vîrstă. Și pricini, prigoniri între noi n-au fost, nici s-au știut ce este a unuia sau a altue, ce toate le-am avut de obște, și pre cel mai mare l-am avut în locu de părinte și acel mai mare ne-au iubit pe noi. Să aveți blagoslovenie lui Isus Hristos și a Pre(a)cinstitei Maicii Sale, așa să petreciți și să trăiți și voi și D(u)mnezeu va spori întrare(a) voastră și eșire(a) voastră.

Pe fiică-mea Anastasie o am măritat cu toate cele trebuincioase ale ei, ca pe o fată de boieriu, și puținele cusururi ce-au mai rămas nădăjduescu, lungindu-mi D(u)mnezeu viața, să le împlinescu, ca să nu vă supărați voi. Iar întîmplându-se să moriu eu și Măriuța, datori sînteți cu toții a i le împlini.

Fiilor! Aceste toate ce vi le lasu părințești, vi le lasu ca un amanet, să vă mulțămiți cu rodirile lor; iar cât din cele nemișcătoare să nu fiți volnici a vinde, nici a da danii la m(ă)n(ă)stiri sau la alte obaze, ce după moartea fieștecăruie să rămăe iarăși la neamul său care nu va avea copii, iar care, însurându-se, va avea copii, va merge moștenire din neam în neam. Fără decăt (D(u)mnezeu să ferească) să nu vie vreunul la vreo întîmplare de sărăcie ori de priimejdie, înse nu din pricina lui, ce din întîmplare vremilor, atunea nu numai cu al seu să-i răscumpărați cinste(a), ce încă și dintru ale voastre să-l ajuturați.

Filippe! Părticiaoa ta care ț(i)-o lasu, fiindcă ești hotărât călugăriei, nu ț(i)-o lasu ca să o duci cu tine la m(ă)n(ă)stire, ce ț(i)-am dat-o să te chivirisești până când a da D(u)mnezeu să (i)eși înaintea <lui>, după nădejde ce am, și apoi iarăși vei da-o tuturor fraților tăi.

Am fost făcut o diiată la vele(a)t...¹⁶¹, când fiică-mea nu era măritată, nici Dimitrache era născut, în care diiată vă lăsam și bani la acea vreme, dar tîmplându-mi-se după aceea multe pagube, am împuținat sirmaiaoa¹⁶² și, născându-se și Dimitrache, fiul mieu, acea diiată rămăne *acherea*¹⁶³; numai fiind și oareșcare învățături într-însa, n-am stricat-o, ce am lăsat-o ca să luați pildă dintr-acele învățături.

Iubiților fii! De veți păzi învățăturile mele, să știți că și D(u)mnezeu a fi cu voi și va ajuta și va blagoslovi întrare(a) voastră și eșire(a) voastră, și va spori toate umbletile voastre și vă lasu blagoslovenie lui Iisus H(ri)s(to)s și a Preacuratei Maicii Sale; iar de nu veți păzi învățăturile mele, și va intra între voi împărecheri, pizme, zavistii și judecăți, vă lasu înfricoșat blăstăm. Pe cel mai mare să-l aveți la evlavie ca însuși pe mine, și cel mai mare să iubească pre cei

¹⁶¹ Loc liber în original.

¹⁶² Sermaia = capital, bani, afacere (din turc. *sermaîe*).

¹⁶³ Nul, nevalabil, fără putere legală (din ngr. *ákypoç* [*ákyros*]).

mai mici ca însuși pre fiul seu și așa, cu adivărat, veți câștiga blagoslovenie lui D(u)mnezeu și D(u)mnezeu să blagoslovască.

Gheorghe Beldiman vornic
<+ 12 semnături dificil de descifrat>

1790 maiu 25

The vornic Gheorghe Beldiman's Will (25 May 1790)
(Abstract)

The vornic Gheorghe Beldiman's unpublished will gives a comprehensive picture about the fortune accumulated by this Moldavian great boyar until the end of his life. His material heritage was made up of estates, vineyards, apiaries, houses, taverns and stores located in Fălciu, Iași, Galați and Cernăuți counties and in Iași, Vaslui and Fălciu towns. Most of the estates of Gheorghe Beldiman were in the Fălciu county, on the valley of Elan river, the family homeland. All these properties have been inherited by Gheorghe Beldiman's children: Anastasia, Alexandru, Iancu (Ioan), Filip and Dimitrie. Because the information concerning the rural properties of Beldiman family is also important for the local history, I tried in the present study to locate these estates as accurately possible and to find out how they became the property of this aristocratic family.

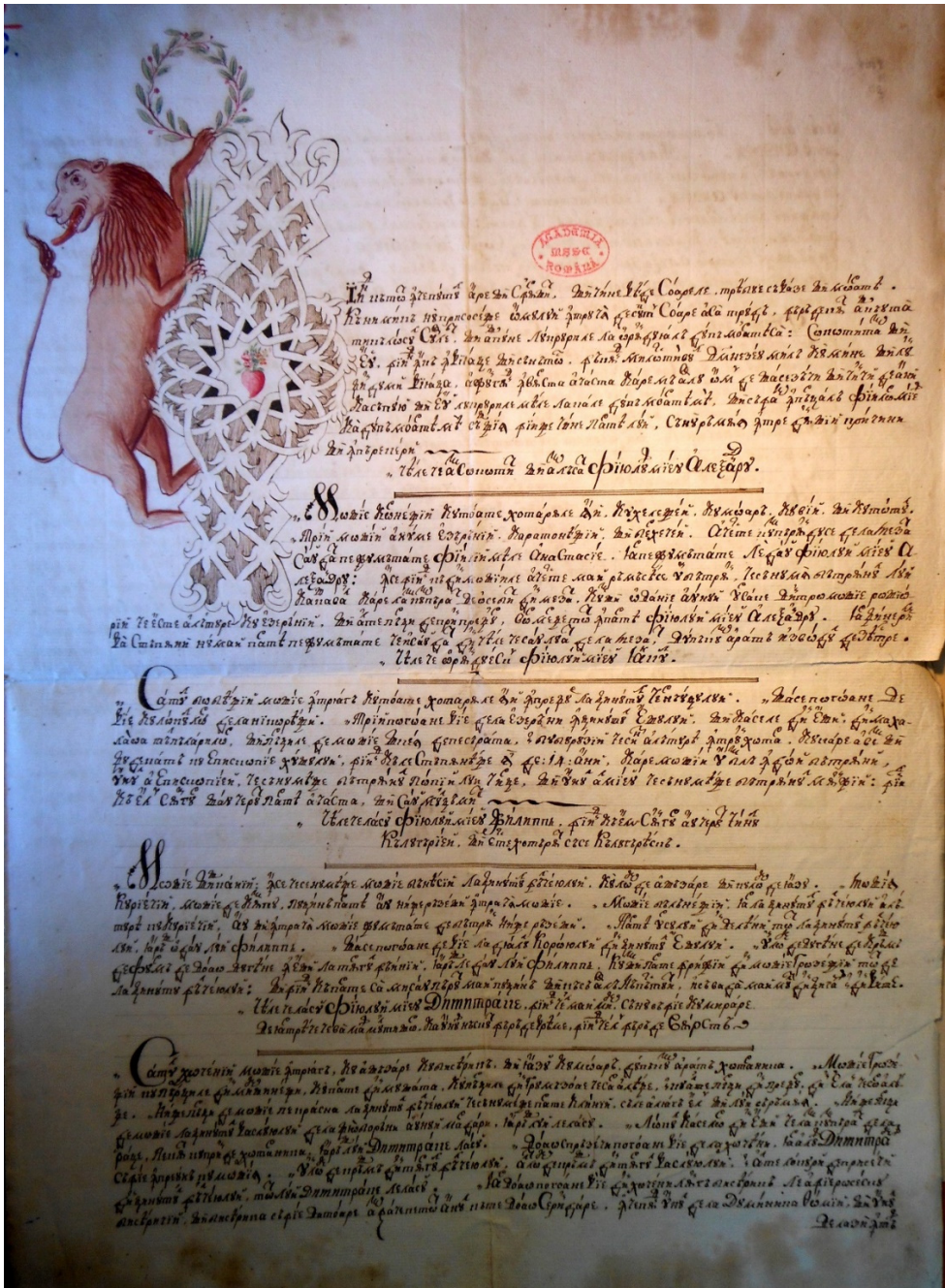

Fig. 1 a. Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman, facsimil, f.1r.

325

Fig. 2. Testamentul vornicului Gheorghe Beldiman – inițială ornată (detaliu).

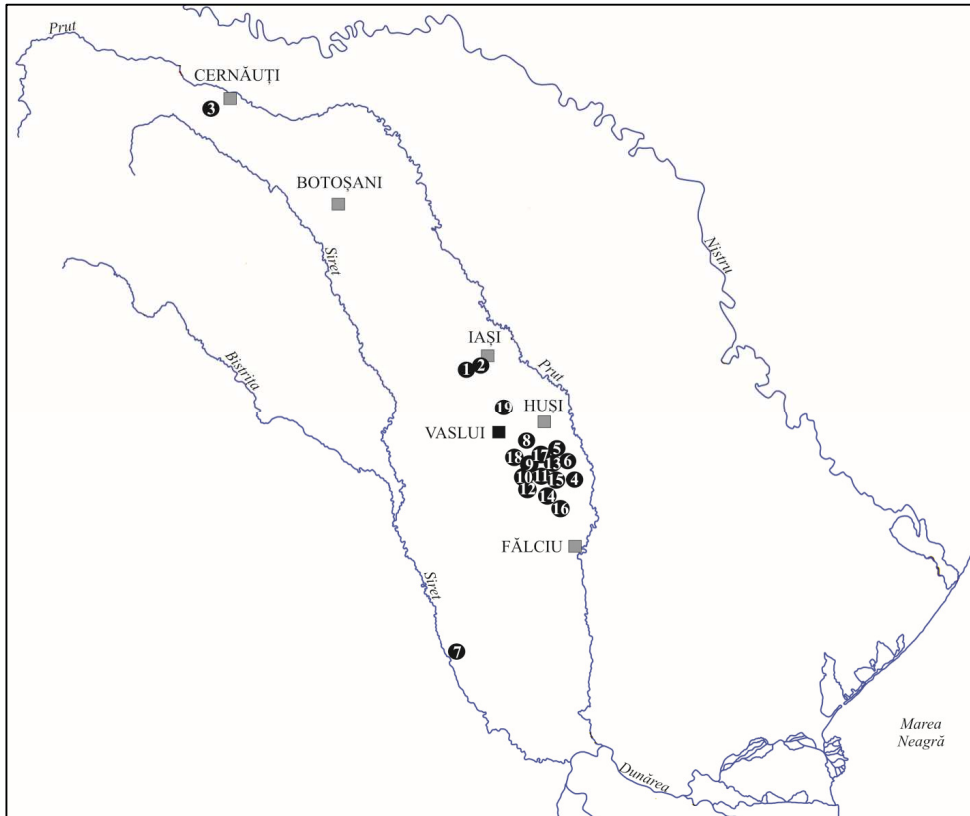

Fig. 3. Moșiile vornicului Gheorghe Beldiman la 1790 (situația teritorială)

1. Cornești, 2. Iezăreni, 3. Cernăuți, 4. Șcheia, 5. Buburuzi, 6. Mânja, 7. Nicorești,
8. Șișcani, 9. Hoceni, 10. Curieci, 11. Bălănești, 12. Deleni, 13. Frija, 14. Grozești,
15. Micșunești, 16. Mușata, 17. Grumezoaia, 18. Partea Clinii (Crăsnășeni ?),
19. Știoborâni.

Neidentificate: 20. Iezăreni, 21. Caratonești, 22. Berheci.

Proprietăți urbane: Iași (case și dughene), Fălciu (loc de crâșmă),
Vaslui (loc de crâșmă).
(Desen: Mariana Vlad).

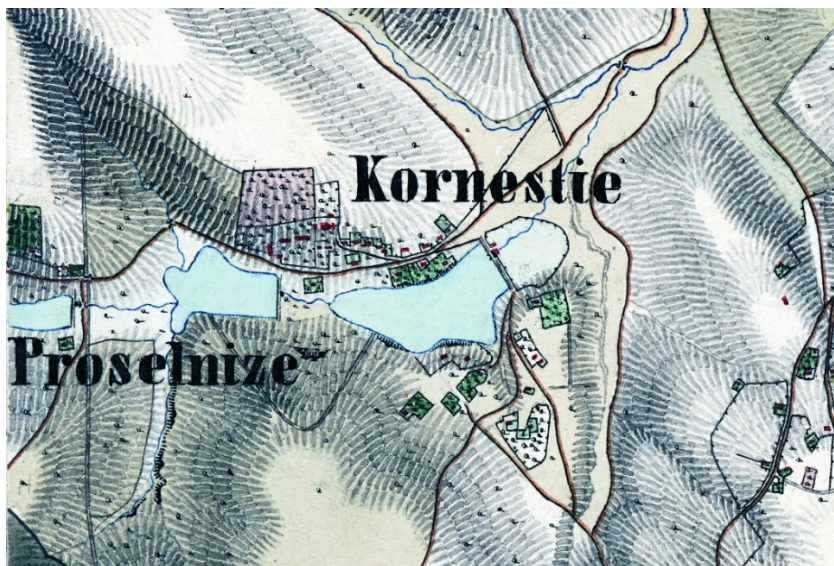

Fig. 4. Satul Cornești pe o hartă de la 1855
(detaliu din: „Jassy und Umgebung”, Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv, Kartensammlung, G1b129).

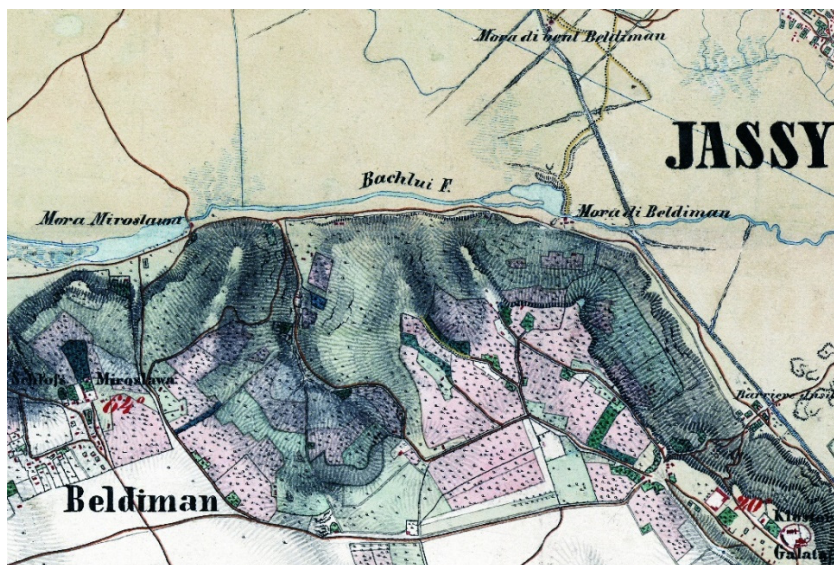

Fig. 5. Mori hidraulice și eoliene aflate în proprietatea familiei Beldiman
(detaliu din: „Jassy und Umgebung”, Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv, Kartensammlung, G1b129).

Fig. 6. Satul Bobești, la sud-vest de Cernăuți

(Detaliu după: Carte de la Moldavie pour servir à l'histoire militaire de la guerre entre les Russes et les Turcs / Levée par l'Etat Major sous la direction de F. G. de Bawr [Friedrich Wilhelm von Bawr, 1731–1783], Amsterdam, 1769–1771, <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b53058728k>, accesat la 25.03.2014).

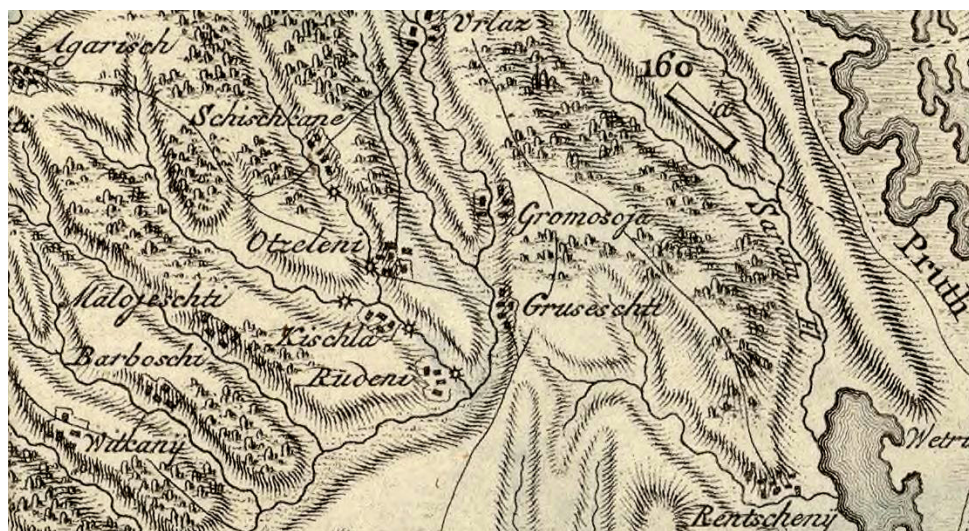

Fig. 7. Câteva din satele de pe Valea Elanului care au aparținut familiei Beldiman: Șișcani, Grumezoaia și Câșla
(Detaliu după: Carte de la Moldavie ...).

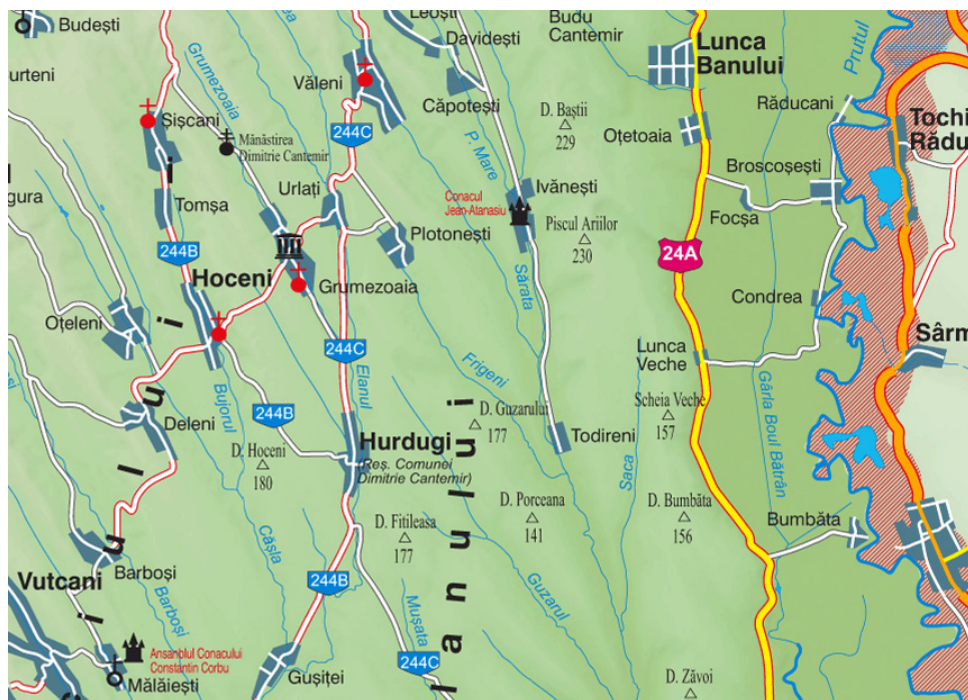

Fig. 8. Localitățile din zona Elan – Prut în prezent (situația teritorială)
<http://judeteonline.ro/harti/harti-de-judete/harta-vaslui.html>,
accesat 1.03.2014.